

Juridiska institutionen

Handelshögskolan vid Göteborgs universitet

Jur.kand. - programmet

Tillämpade studier i skatterätt, 20 p

Höstterminen 2000

Handledare: Professor Robert Pålsson

Aktiebolagens kapitalvinstbeskattning - särskilt om begreppet verklig förlust

Marie Björklund
Jasmine Vasilevska

1 Inledning	6
1.1 Syfte.....	7
1.2 Material och metod.....	7
1.3 Terminologi.....	8
1.4 Disposition	9
2 Beskattning av aktiebolag	10
2.1 Inledning.....	10
2.2 Dubbelbeskattningsprincipen	10
3 Allmänt om koncerner	13
3.1 Inledning.....	13
3.2 Det civilrättsliga koncernbegreppet.....	14
3.3 Det skatterättsliga koncernbegreppet.....	15
3.4 Neutralitetsprincipen.....	15
3.5 Sammanfattning	16
4 Aktiebolags innehav av andelar	17
4.1 Inledning.....	17
4.2 Andelsinnehavets karaktär	17
4.2.1 Näringsbetingad andel.....	18
4.2.2 Lagerandel	19
4.3 Sammanfattning	21
5 Inkomstberäkning	21
5.1 Inledning.....	21
5.2 Inkomstberäkning av lagerandelar.....	22
5.3 Huvudprinciper för kapitalvinstbeskattning av andelar	22
5.3.1 Genomsnittsmetoden	23
5.3.2 Schablonmetoden.....	23
5.3.3 Beskattningstidpunkt	24
5.3.4 Avyttringstidpunkt.....	24
5.4 Realisationsprincipen	25
5.5 Kontinuitetsprincipen.....	25
5.6 Sammanfattning	26
6 Förlust vid avyttring av andelar	27
7 Avdragsrätt för förlust på näringsbetingade andelar	28
7.1 Inledning.....	28
7.2 Näringsbetingad andel.....	29
7.3 Definitiv förlust.....	30

7.4 Verklig förlust.....	30
7.4.1 Verklig förlust ur koncernperspektiv	31
7.5 Sammanfattning	33
8 Framkallad respektive fiktiv förlust.....	33
9 En enda förvärvskälla.....	34
10 Lagreglering och utredningsförslag	35
10.1 Inledning	35
10.2 Förarbeten till skattereformen.....	36
10.3 Slutsatser.....	38
11 Värdeöverföring av dold reserv i tillgång.....	39
11.1 Inledning	39
11.2 RÅ 1995 ref 83	40
11.3 Sammanfattning	42
12 Upparbetade vinstmedel.....	42
12.1 Inledning	42
12.2 RÅ 1997 ref 11	43
12.2.1 Begreppet identitet	45
12.3 Föreslagen lagreglering	47
12.4 Värdeöverföringar från såväl förvärvade som upparbetade vinstmedel	47
12.5 Sammanfattning	49
13 Är verklig förlust tillämpligt på fysisk person?	50
13.1 Inledning	50
13.2 Allmänt om lätttnadsreglerna	51
13.3 RÅ 1997 ref 67	52
13.4 Analys av rättsfallet.....	54
14 Koncernbidrag till det avyttrade dotterbolaget.....	57
14.1 Inledning	57
14.2 Allmänt om koncernbidrag	57
14.2.1 Inledning	58
14.2.2 Allmänna förutsättningar för koncernbidrag	58
14.2.3 Särskilda förutsättningar	60
14.3 RÅ 1990 ref 102	62
14.4 Analys av rättsfallet.....	63
14.5 Sammanfattning	66
15 Värdeöverföringar i båda riktningar	66
15.1 Inledning	66
15.2 RÅ 1998 ref 53	67

15.3	Analys av rättsfallet.....	68
15.4	Sammanfattning	69
16	<i>Justering av aktieägartillskott.....</i>	<i>69</i>
16.1	Inledning	69
16.2	Allmänt om aktieägartillskott	70
16.3	Hur skall aktieägartillskott behandlas vid förlustberäkningen?	70
17	<i>Effekter av rättstillämpningen .....</i>	<i>71</i>
17.1	Inledning	71
17.2	Principen om ekonomisk dubbelbeskattning.....	72
17.3	I vilka fall sker en merbeskattning?	73
17.3.1	Värdeöverföring av dolda reserver i tillgångar – trippelbeskattning?.....	73
17.3.2	Merbeskattning av koncernbidrag och utdelning	75
18	<i>Förslag till lösning.....</i>	<i>77</i>
18.1	Inledning	77
18.2	Beaktande av latent skatteskuld	79
18.3	Samordning mellan koncernbeskattningsreglerna och kapitalvinstbeskattningen	81
18.4	Kommittédirektiv 1998:55	82
19	<i>Avslutning.....</i>	<i>83</i>
	<i>Källförteckning.....</i>	<i>86</i>

Förkortningar

ABL	Aktiebolagslagen (1975:1385)
IL	Inkomstskattelagen (1999:1229)
KL	Kommunalskattelagen (1928:370)
Prop.	Regeringens Proposition
RSV	Riksskatteverket
RÅ	Regeringsrättens årsbok
SIL	Lag (1947:576) om statlig inkomstskatt
SN	Skattenytt
SOU	Statens offentliga utredningar
SvSkt	Svensk Skattetidning
ÅRL	Årsredovisningslagen (1995:1554)

1 Inledning

Ett aktiebolag kan inneha olika typer av andelar och beroende på detta kommer andelsinnehavet att beskattas olika. Avyttrar aktiebolaget andelarna uppstår antingen en vinst eller förlust vilket i sin tur leder till att aktiebolaget beskattas för en vinst eller erhåller avdrag för en förlust. För vissa typer av andelar leder detta inte till några problem, lagstiftaren har genom lagreglering tydligt angett hur dessa skall behandlas i vinst- respektive förlustsituationer. När det gäller aktiebolags innehav av näringsbetingade andelar är lagens bestämmelser däremot inte lika utförliga, och det är främst avdragsrätten för förluster på dessa andelar som ställt till problem.

Man har ställt upp tre krav för att ett aktiebolag skall medges avdrag. Dessa krav har till största del utvecklats i rättspraxis men finns numera angivna i lag. Det första kravet innebär att andelsinnehavet skall vara betingat av näringsverksamhet, d v s innehavet skall ha ett samband med företagets verksamhet, såsom t ex dotterbolagsandelar. Vidare skall förlusten vara definitiv, d v s förlusten skall ha konstaterats genom avyttring, likvidation eller konkurs. Som ett tredje och sista krav skall förlusten vara verklig för att avdrag skall medges. Detta innebär att moderföretag i flera fall har vägrats avdrag för andelsförluster som uppkommit till följd av olika former av värdeöverföringar mellan koncernbolag. Anledningen till detta är att förlusten inte ansetts verklig utan endast bokföringsmässig. Moderföretaget skall därför, enligt den rättstillämpning som utbildats i praxis reducera sin kapitalförlust med värdet av den egendom som förts över från det avyttrade dotterföretaget.

Eftersom praxis slagit fast att värdeöverföringar från ett dotterföretag skall beaktas vid förlustberäkningen har detta medfört att en icke önskvärd merbeskattning uppstår i vissa fall. Även då en värdeöverföring gått från moderföretag till dotterföretag torde en merbeskattning inträffa som en följd av rättstillämpningen. Detta är inte acceptabelt i ett skattesystem som bygger på en princip om ekonomisk dubbelbeskattning. Olika synpunkter har därför framförts om hur man skall undvika denna merbeskattning.

1.1 Syfte

Syftet med uppsatsen är att analysera användningen av begreppet verklig förlust vid bedömningen av avyttringar av näringsbetingade andelar, före och efter skattereformen. Regeringsrätten har slagit fast att ett aktiebolags förlust på näringsbetingade andelar även efter skattereformen skall vara verklig för att avdrag skall medges i inkomstslaget näringsverksamhet. Detta uttrycks numera även i lag. Trots denna lagreglering kvarstår problematiken kring vad som anses med verklig förlust. Skall hänsyn tas till värdeöverföringar som skett mellan koncernbolag? I vilka situationer och på vilket sätt skall hänsyn tas till dessa överföringar? För att finna svar på detta kommer vi att behandla rättstillämpningen både före och efter skattereformen. Vi kommer även att behandla de effekter som rättstillämpningen leder till då avdrag vägras för en andelsförlust till den del den motsvaras av en värdeöverföring från dotterföretaget. Vi kommer också att beröra de lösningar som framförts för att komma till rätta med problemen. Vi skall dessutom belysa räckvidden av begreppet verklig förlust när det gäller dess eventuella tillämpning på individbeskattningen

1.2 Material och metod

Det rättsliga material som använts är lagtext, förarbeten, praxis och doktrin. Den litteratur som finns på området behandlar delar av inkomstskattesystemet i stort och är inte så utförlig i fråga om ett enskilda skatterättsligt problem. Av stor betydelse för denna uppsats har därför varit artiklar i olika skatterättsliga tidskrifter, eftersom artiklar oftast behandlar specificerade problem och ämnesområden. Materialinsamling har skett genom traditionellt sökarbete via olika biblioteksdatabaser, såsom Rättsbanken och Rixlex. Även Regeringens och RSV:s hemsidor på Internet har varit till stor nytta.

Gällande rätt beskrivs med ledning av de källor som använts i vad som brukar kallas en traditionell rättsdogmatisk metod. I den mån lagtext och förarbeten inte ger några svar får ledning sökas i rättspraxis och doktrin. Många gånger får man nöja sig med att konstatera att rättsläget är oklart. Det kan i och för sig argumenteras för olika lösningar, men det är alltid domstolarna som i sista hand avgör hur en rättsregel eller situation skall tolkas.

1.3 Terminologi

Den 1 januari 2000 trädde den nya inkomstskattelagen (1999:1229) i kraft. Inkomstskattelagen ersatte kommunalskattelagen (1928:370) och lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt och 33 andra skattelagar. Lagen skall dock tillämpas första gången vid 2002 års taxering, vilket innebär att KL och SIL fortfarande tillämpas vid 2001 och tidigare års taxeringar. En viktig uppgift med den nya inkomstskattelagen har varit att modernisera och förenkla språket i skattelagstiftningen. Detta har lett till ändrade eller nya termer och uttryck.¹ Lagen skall som sagt inte tillämpas förrän vid 2002 års taxering men vi har dock valt att skriva vår uppsats med utgångspunkt från den nya lagen. Detta innebär att vi löpande i uppsatsen hänvisar i första hand till IL men även till KL och SIL som fortfarande gäller. Vidare innebär detta att vi valt att använda oss av terminologin i IL. Många termer har ändrats eller bytts ut och vi vill därför ta upp några som är väsentliga för uppsatsen.

Ord med ändrad betydelse genom IL

Andel – samlingsbeteckning på aktier och andelar

Näringsbetingad andel – endast sådana andelar som avses 24 kap. 16 § IL (7 § 8 mom 3 st SIL)

Omkostnadsbelopp – slutsumman som skall dras av vid en kapitalvinst- och förlustberäkning

Termer och uttryck som är utbytta

Realisationsförlust har ersatts av kapitalförlust

Realisationsvinst har ersatts av kapitalvinst

---

¹ För en utförligare redogörelse se Andersson & Saldén Enérus, Inkomstskattelagen – en presentation med nyckel och Pahlsson, SN 2000 s 478-486.

När vi valt att genomgående använda oss av ”andel” istället för ”aktie” har detta inneburit att vi även valt att ändra uttryck som aktieförlust till andelsförlust, aktievinst till andelsvinst, aktieförsäljning till andelsförsäljning, aktieinnehav till andelsinnehav, aktieägare till andelsägare samt aktievinstbeskattning till andelsvinstbeskattning. För att underlätta för läsaren och undvika förvirring om vad som egentligen åsyftas använder vi oss således av en enhetlig terminologi trots att det i vissa sammanhang kan tyckas aningen krystat.

1.4 Disposition

Uppsatsen är indelad i 19 kapitel och inleds med en del där vi redogör för ett antal grundläggande skatterättsliga principer samt för aktiebolags innehav av andelar och hur dessa skall inkomstberäknas. Framställningen i dessa kapitel är rent beskrivande och syftar till att ge grundläggande kunskaper om de principer och regler som inkomstbeskattningen för ett aktiebolag grundas på. Kapitel 2 och 3 är nödvändiga för att kunna ta till sig de kapitel som på ett mer djupgående och analyserande sätt behandlar värdeöverföringar mellan koncernföretag och den merbeskattning som rättstillämpningen givit upphov till. I kapitel 4 och 5 behandlar vi vilka olika typer av andelar som ett aktiebolag kan inneha, samt hur en inkomstberäkning för respektive andel skall gå till, för att i kapitel 6 redogöra för hur ett aktiebolag skall behandla en förlust vid avyttring av andelar.

I kapitel 7 inleds den mer analyserande delen av uppsatsen med en kort beskrivning av de krav som uppställts för att avdrag skall medges för en andelsförlust i inkomstslaget näringsverksamhet. I kapitel 8 förs en allmän diskussion kring vad en framkallad respektive fiktiv förlust innebär. Den fortsatta framställningen i kapitel 9 och 10 koncentreras sedan på kravet verklig förlust och hur värdeöverföringar mellan koncernbolag skall beaktas vid en förlustberäkning då näringsbetingade andelar avyttras. Härfter följer ett antal kapitel som bygger på den rättspraxis som utbildats efter skattereformen. I kapitel 11 redogörs för huruvida man vid förlustberäkningen skall ta hänsyn till värdeöverföringar som skett i form av dolda reserver i tillgångarna. I det efterföljande kapitel 12 diskuteras huruvida verklig förlust skall anses föreligga då ett dotterföretag till sitt moderföretag fört över vinstmedel som intjänats under den tid som moderföretaget ägt andelarna i dotterföretaget. I kapitel 13 ställer vi oss sedan frågan om begreppet verklig förlust kan anses tillämpligt på en fysisk person.

Kapitel 14 behandlar hur överföringar som skickats från ett moderföretag till ett avyttrat dotterföretag skall beaktas vid en förlustberäkning, och kapitel 15 redogörs för hur man i rättspraxis bedömt frågan hur värdeöverföringar skall behandlas när dessa skett i båda riktningarna, d v s både från moderföretag till dotterföretag och sedan från dotterföretag till moderföretag. I kapitel 16 följer en diskussion kring hur en andelsförlust skall justeras med hänsyn till ett aktieägartillskott. Sedan följer i kapitel 17 en redogörelse över de konsekvenser som rättstillämpningen medfört, d v s den merbeskattning som uppstår till följd av Regeringsrättens domar. I kapitel 18 diskuteras hur man skall komma till rätta med problemet och vilka lösningar som förts fram bl a inom doktrin. Uppsatsen avslutas sedan i kapitel 19 med en kort sammanfattning.

2 Beskattning av aktiebolag

2.1 Inledning

En grundläggande princip i det svenska skattesystemet är att en aktiebolagsvinst skall beskattas en gång i bolagssektorn och en gång i hushållssektorn. Denna dubbelbeskattning kan i vissa fall leda till att en kedjebeskattnings uppstår, det finns dock angivna lagregler för att förhindra detta. Dessutom kan dubbelbeskattningen undanröjas eller lindras på olika sätt. i avsnitt 2.2 kommer vi att redogöra för vad ekonomisk dubbelbeskattning av aktiebolag innebär, vilka effekter detta kan leda till samt hur man kan undanröja och lindra dessa effekter.

2.2 Dubbelbeskattningsprincipen

Civilrättsligt sett utgör ett aktiebolag ett självständigt rättssubjekt och svarar med sina tillgångar för bolagets åtgärder och förpliktelser. Ser man på ett aktiebolag från ett skatterättsligt perspektiv behandlas det också som ett separat subjekt vilket gör att varje enskilt aktiebolag beskattas för sin egen inkomst. Resultatet av näringsverksamhet beräknas till största del med stöd av bestämmelserna i avdelning V i IL (21-25, 27 §§ KL och 2 § 1 mom SIL), vilka bl a innebär att utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster är

avdragsgilla kostnader.² Om ett aktiebolag däremot delar ut sin vinst till sina andelsägare utgör detta dock ingen utgift för att förvärva eller bibehålla inkomsterna eftersom vinsten tas från årets eller tidigare års i bolaget beskattade överskott. Aktiebolaget beskattas således för dess överskott och när detta i sin tur delas ut till andelsägaren, som normalt är skattskyldig för mottagen utdelning³, uppstår vad som brukar kallas dubbelbeskattning av aktiebolagets vinst. Denna s k ekonomiska dubbelbeskattning skall hållas skiljd från internationell dubbelbeskattning, som kortfattat innebär att två eller flera länder beskattar ett och samma skattesubjekt för samma inkomst.

En följd av dubbelbeskattningssystemet är att det finns risk för att en kedjebeskattnings uppstår om andelsägaren i sig är ett dubbelbeskattat subjekt. Detta torde gälla t ex ett moderbolag som mottar utdelning från sitt dotterbolag för att sedan i sin tur dela ut vinsten till andelsägarna. Moderbolaget kommer beskattas för den mottagna vinstutdelningen, vilket även andelsägarna kommer att göra. För att belysa denna kedjebeskattnings kan ett enkelt exempel användas.⁴

Dotterbolag		Moderbolag		Fysisk person	
Beskattas för nettoinkomst, 28 % skatt		Beskattas för nettoinkomst inklusive utdelning, 28 % skatt		Beskattas för mottagen utdelning, inkomst av kapital 30 %	
Inkomst	100 000	Inkomst	72 000	Inkomst	51 840
Skatt	28 000	Skatt	20 160	Skatt	15 552
Utdelning	72 000	Utdelning	51 840	Kvar	36 288

Exemplet visar att kedjebeskattnings kan leda till negativa effekter. Av en ursprunglig vinst på 100 000 kr finns efter utdelning och beskattning endast 36 288 kr kvar. Denna kedjebeskattnings innebär att det aktiebolag som väljer att av organisatoriska skäl driva en del av sin verksamhet i dotterbolagsform kommer att missgynnas skattemässigt jämfört med bolag som bedriver all verksamhet i ett bolag. För att förhindra kedjebeskattnings finns regler som innebär att aktiebolag i vissa fall frikallas från skattskyldighet för erhållen utdelning.⁵

² 16 kap. 1 § IL (20 § 1 st KL).

³ 42 kap. 1 § IL (3 § 1 mom SIL).

⁴ Wiman, Koncernbeskattnings s 25.

⁵ 24 kap. 13-19 §§ IL (7 § 8 mom SIL).

Således gäller att aktiebolag är skattesubjekt och beskattas för sin egen inkomst, vilket utgör dubbelbeskattningens första led. Vidare medges aktiebolaget inte avdrag för lämnad utdelning, samtidigt som andelsägaren är skattskyldig för mottagen utdelning, vilket motsvarar dubbelbeskattningens andra led. Inkomsten riskerar dessutom att kedjebeskattas i det fall andelsägaren är ett aktiebolag, vilket i vissa fall förhindras genom att ett aktiebolag undgår beskattning för mottagen utdelning.

Motiven för dubbelbeskattning kan i korthet sägas vara att aktiebolaget har bedömts ha en egen skatteförmåga genom sin förvärvsinkomst samt att själva företagsformen ansetts ha en för ägarna fördelaktig form med begränsad ansvarighet. Det andra ledet i dubbelbeskattningen, vinstutdelningen, motiveras av att all inkomst även utdelningsinkomster skall beskattas lika hos mottagarna, liksom att avkastning från olika kapitalplaceringsformer skall beskattas lika.⁶

Dubbelbeskattningen av aktiebolagsvinster har varit föremål för både diskussion och kritik ända sedan den infördes 1910. Teoretiskt kan man tänka sig flera sätt att undanröja eller lindra dubbelbeskattningen. Genom att rikta åtgärder mot dubbelbeskattningens första led eller andra led eller, genom en kombination av dessa kan dubbelbeskattningen lindras. Dubbelbeskattningens första led kan undanröjas genom att helt avskaffa inkomstbeskattning för aktiebolag eller genom att sänka skattesatsen. Nackdelen är dock att aktiebolag kan komma att utnyttjas av fysiska personer, genom att dessa flyttar sina personliga kapitalplaceringar till ett lågbeskattat aktiebolag, för att på så sätt komma undan den högre skatten på inkomst av kapital. Det finns även fördelningspolitiska skäl som skulle kunna försvåra skattebefrielse.⁷ Det kan dock konstateras att den internationella trenden för närvarande går mot en allt lägre bolagsskattesats som till viss del beror på den skattekonkurrens som finns olika stater emellan.

Aktiebolags dubbelbeskattning kan även lindras genom åtgärder som riktar sig mot dubbelbeskattningens andra led. Om andelsägarna skattefritt kan motta utdelning uppstår ingen dubbelbeskattning. Denna modell för enkelbeskattning av aktiebolag gällde före

---

⁶ Se Lodin m fl, Inkomstskatt s 302-303, Pålsson, Inledning till skatterätten s 73 och Wiman, Koncernbeskattning s 26.

beskattningsåret 1994, men efter riksdagsvalet 1994 återinfördes dubbelbeskattningen från och med 1995. En begränsad enkelbeskattning infördes dock hösten 1996 avseende onoterade bolag. Dessa skättnadsregler innebär att utdelningar från svenska aktiebolag uppgående till högst 70 procent av statslåneräntan vid utgången av november månad året före beskattningsåret multiplicerat med underlaget för låtnadsbeloppet kan skattefritt mottas.⁸ I detta sammanhang kan påpekas, att när framför allt aktiebolag under vissa angivna förutsättningar frikallas från skattskyldighet för mottagna utdelningar enligt 24 kap. IL (7 § 8 mom SIL) utgör detta inget undantag från dubbelbeskattningen utan från kedjebeskattningen. Sammanfattningsvis avses med ekonomisk dubbelbeskattning av aktiebolagsvinster att ett aktiebolag först skall betala skatt för sin inkomst av näringsverksamhet varefter dess andelsägare sedan beskattas för den utdelning de erhåller. Samma bolagsvinst blir då beskattad såväl hos bolaget som hos andelsägarna. Det finns dock, som vi nämnt, ett flertal tekniska metoder för att åstadkomma enkelbeskattning trots att aktiebolaget och andelsägaren är olika skattesubjekt.

3 Allmänt om koncerner

3.1 Inledning

Någon allmän definition av begreppet koncern finns inte. Anledningen till detta är att koncernbegreppet skall användas i vitt skilda sammanhang och för olika syften. Juridiskt kännetecknas en koncern av två egenskaper. Till att börja med kan det vara fråga om två eller flera juridiskt fristående företag, det kan röra sig om olika associationstyper såsom enskilda näringsidkare, handelsbolag och aktiebolag m fl. Dessutom skall dessa företag befinna sig under gemensam kontroll. Kravet på gemensam kontroll avser vanligtvis finansiell kontroll. Ett exempel på finansiell kontroll är att ett aktiebolag äger majoriteten av andelarna och rösttalet i annat aktiebolag och att det således uppstår ett moder- och dotterbolagsförhållande.⁹

---

⁷ Se Lodin m fl, Inkomstskatt s 302-303 och Wiman, Koncernbeskattning s 26-27.

⁸ 43 kap. IL (3 § 1 a mom – 3 § 1 f mom SIL).

⁹ Se Lodin m fl, Inkomstskatt s 378 och Wiman, Koncernbeskattning s 13.

I princip kan ett koncernförhållande uppstå på två sätt antingen genom förvärv eller ombildning. Vid koncernbildning genom förvärv köps ett fristående företag. En ombildning kan exempelvis innebära att en division bryts ut från företaget och sedan förs över till ett annat bolag, varvid ett koncernförhållande uppstår.¹⁰

Det finns som sagt inte någon allmän definition av begreppet koncern, men när det gäller att förklara vad som förstås med detta finns det två skilda sätt att se på saken. För det första finns ett civilrättsligt koncernbegrepp, vilket behandlas i avsnitt 3.2, därutöver finns ett skatterättsligt koncernbegrepp som är föremål för diskussion i avsnitt 3.3. Koncerner utgör inte skattesubjekt utan istället beskattas de i koncernen ingående juridiska enheterna. Det tas emellertid hänsyn till koncernförhållanden i skattelagstiftningen och huvudprincipen för detta är neutralitetsprincipen som behandlas i avsnitt 3.4, vilket följs av en kort sammanfattning i avsnitt 3.5.

3.2 Det civilrättsliga koncernbegreppet

Med en koncern avses, som vi ovan nämnt, ett antal företag mellan vilka ett starkt ägarmässigt samband råder. Detta samband motiverar särskilda regler såväl i civilrättsliga som skatterättsliga sammanhang. Enligt 1 kap. 5 § 1 st ABL föreligger en koncern för det första om ett aktiebolag innehar mer än hälften av rösterna av samtliga aktier och andelar i en annan juridisk person. Den juridiska personen kan vara svensk eller utländsk. Då är aktiebolaget moderbolag och den juridiska personen dotterföretag. Det har ingen betydelse vilken typ av juridisk person dotterföretaget utgör. För det andra kan ett koncernförhållande uppkomma om ett aktiebolag äger aktier eller andelar i en annan juridisk person och på grund av avtal förfogar över mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar. Vidare kan en koncern föreligga om ett aktiebolag äger aktier eller andelar i annan juridisk person och har rätt att utse eller avsätta mer än hälften av ledamöterna i dess styrelse eller motsvarande ledningsorgan. Det krävs således inget majoritetsägande och inte heller särskilt stort ägande överhuvudtaget för att konstituera en koncern. Slutligen föreligger en koncern om ett aktiebolag äger aktier eller andelar i en juridisk person och har rätt att ensamt utöva ett

---

¹⁰ Wiman, Koncernbeskattnings s 14.

bestämmande inflytande över denna juridiska person på grund av avtal med denna eller på grund av föreskrift i bolagsordning eller liknande.

3.3 Det skatterättsliga koncernbegreppet

Före IL fanns ingen generell koncerndefinition i skattehänseende, istället fick man enligt praxis som regel falla tillbaka på den civilrättsliga koncerndefinitionen.¹¹ Numera finns det uttryckligen angivet att en svensk koncern utgörs av en sådan grupp av företag eller andra näringsidkare som enligt någon svensk lag bildar en koncern.¹² Detta innebär att oavsett om koncerndefinitionen står i ABL, ÅRL eller i annan lag så omfattas sådana koncerner av uttrycket svensk koncern.¹³ En andra definition utgör vad som kallas för kvalificerat koncernbegrepp. Härmed menas den bestämning av koncernförhållandet som sker i bestämmelsen om öppna koncernbidrag. Här skall moderföretaget inneha mer än 90 procent av andelarna i dotterföretaget.¹⁴ Det avgörande är således hur stort ägande som innehas och inte röstetalet. Slutligen finns en koncerndefinition som innefattar övriga fall av intressegemenskap mellan företag.¹⁵

3.4 Neutralitetsprincipen

Civilrättsligt utgör ett aktiebolag, som vi tidigare nämnt, en separat juridisk person. Lagstiftaren har valt att använda sig av samma modell skatterättsligt vilket innebär att aktiebolaget utgör ett skattesubjekt. En koncern utgör däremot inte en juridisk person och erkänns därför inte som skattesubjekt, istället beskattas de i koncernen ingående juridiska enheterna var för sig. För företag som på ett eller annat sätt utgör en koncern finns dock många skatterättsliga särregler som syftar till att skapa skattemässig neutralitet mellan olika sätt att organisera sin verksamhet.¹⁶

---

¹¹ Se t ex RÅ 1990 ref 90.

¹² 2 kap. 5 § IL.

¹³ Prop. 1999/2000:2 Del 2 s 24-25.

¹⁴ 35 kap. 2 § 1-2 st IL (2 § 3 mom 1 st IL).

¹⁵ Se t ex 18 kap. 11 § och 14 kap. 19 § IL (23 § anv p 13 2 st KL och 43 § 1 mom KL).

¹⁶ Se t ex bestämmelserna om öppna koncernbidrag i 35 kap. 1-4 §§ IL (2 § 3 mom SIL).

I beskattningshänseende kan neutralitetsprincipen syfta på en rad olika företeelser. Inom koncernbeskattningen syftar den till att ett företag som bedrivs i koncernform, d v s med flera ingående juridiska enheter, inte skall drabbas av vare sig högre eller lägre beskattning p g a att man valt att organisera sin verksamhet i dotterbolagsform jämfört med om man bedrivit verksamhet i en enda juridisk person. Med anledning av detta har neutralitetsprincipen haft betydelse för hur bestämmelserna om öppna koncernbidrag införts och utformats. Dessa bestämmelser ger möjlighet till en utjämning av resultatet mellan koncernföretag och därmed också en utjämning av skattekostnaden. Principen om neutralitet motiverar även möjligheten att motta skattefri utdelning från andra företag. Neutralitetsprincipen bör även beaktas vid omstrukturering som t ex när andelar i ett koncernföretag överlåts till ett annat koncernföretag. Med hänsyn till neutralitetsprincipen bör sådana omstruktureringar kunna genomföras utan omedelbara beskattningsekvenser inom koncernen. Anledningen till detta är bl a att frågan huruvida transaktionen givit upphov till skatteförmåga bör ses mot bakgrund av koncernens förmåga att betala skatt eftersom denna förmåga uppstår först vid en koncernextern överlåtelse.¹⁷

3.5 Sammanfattning

Två eller flera företag under gemensam kontroll utgör en koncern. Det finns dock två olika sätt att förklara vad som egentligen skall förstås med begreppet koncern, nämligen ett civilrättsligt och ett skatterättsligt. Dessa skiljer sig åt i vissa sammanhang, t ex när det gäller bestämmelserna om öppna koncernbidrag.

En princip som har stor betydelse för koncernbeskattningen är neutralitetsprincipen. Denna innebär att skattregler bör utformas så att det ur en koncerns synvinkel är likgiltigt hur man väljer att organisera verksamheten. Det innebär bl a att om en del av koncernen går med underskott bör detta kunna kvittas mot rörelseöverskott från andra företag i koncernen precis som man kan kvitta vinster och förluster mot varandra när verksamheten bedrivs inom ett enda företag.

---

¹⁷ Se Lodin m fl, Inkomstskatt s 35-36, Pålsson, Inledning till skatterätten s 60-62 och Wiman,

4 Aktiebolags innehav av andelar

4.1 Inledning

Efter 1990 års skattereform gäller att aktiebolag beskattas enbart för inkomst av näringsverksamhet.¹⁸ Inkomsten är hänförlig till en enda förvärvskälla och inkomstberäkningen sker som huvudregel enligt bokföringsmässiga grunder. Inkomster för ett aktiebolag består av inkomster på grund av näringsverksamhet.¹⁹ Därutöver gäller att kapitalvinst vid icke yrkesmässig avyttring av andelar tas upp som intäkt av näringsverksamhet och kapitalförlust vid icke yrkesmässig avyttring av andelar är avdragsgill som omkostnad.²⁰ Detta innebär att även när reglerna för kapitalvinst tillämpas för ett aktiebolag, skall resultatet hänföras till bolagets enda förvärvskälla i inkomstslaget näringsverksamhet. För att avgöra hur en andel skall behandlas i ett företag måste först bestämmas vilken karaktär andelen har i företagets verksamhet, d v s om det skall hänföras till yrkesmässig eller icke yrkesmässig verksamhet. Klassificeringen av andelen har betydelse framförallt för den löpande inkomstbeskattningen av företaget, men även för beskattningen vid avyttring av andelen. Andelsinnehavets karaktär i redovisnings- och beskattningshänseende redogörs för i avsnitt 4.2, för att mer ingående belysa näringsbetingade andelar och lagerandelar i beskattningshänseende i avsnitt 4.2.1 respektive 4.2.2. I avsnitt 4.3 följer sedan en sammanfattning av vad som behandlats.

4.2 Andelsinnehavets karaktär

Ett aktiebolags innehav av andelar kan vara av tre principiellt olika slag. Ett bolag kan tillfälligt investera i andelar. Investeringen är då att betrakta som kortfristig, d v s ej avsedd för stadigvarande innehav, och redovisas som omsättningstillgång i balansräkningen. Innehav av andelar kan också utgöra varulager när ett aktiebolag driver handel med värdepapper. I balansräkningen kommer andelarna att redovisas som vilket annat lager som helst, d v s bland omsättningstillgångarna. Ett andelsinnehav kan slutligen vara mer långsiktigt och därmed avsett för stadigvarande innehav. Andelar av denna karaktär redovisas som anläggnings-

---

Koncernbeskattning s 19-21.

¹⁸ 1 kap. 3 § st 2 IL (1 § 3 mom SIL).

¹⁹ 13 kap. 1 § IL (21 § KL).

²⁰ 13 kap. 2 § och 25 kap. 3 § IL (24 § anv p 1 10 st KL och 2 § 1 mom 8 st SIL).

tillgång i balansräkningen, antingen som andelar i dotterbolag eller som andelar i andra bolag.²¹

I beskattningshänseende delas ett bolags innehav av andelar in i på ett något annorlunda sätt. Andelar som innehas som ett led i organisationen eller för näringsverksamheten benämns närings- eller rörelsebetingade andelar. Andelar kan vidare innehas i kapitalplacerings syfte och kallas då för kapitalplaceringsandelar. Om andelar utgör omsättningstillgång, t ex ingår i yrkesmässig verksamhet med värdepapper eller i byggnadsrörelse, benämns dessa omsättnings- eller lagerandelar. Man skiljer således näringsbetingade andelar och kapitalplaceringsandelar från lagerandelar. Näringsbetingade- och kapitalplaceringsandelar hänförs till icke yrkesmässig verksamhet och beskattas enligt kapitalvinstreglerna.

Lagerandelar däremot faller inom yrkesmässig verksamhet och skall beskattas enligt bokföringsmässiga grunder, d v s enligt reglerna för näringsverksamhet.

4.2.1 Näringsbetingad andel

Med näringsbetingad andel avses enligt 24 kap. 16 § IL (7 § 8 mom 3 st SIL) andel som är kapitaltillgång hos ägarföretaget och som uppfyller förutsättningarna i 1 eller 2.

1. Det sammanlagda röstetalet för ägarföretagets andelar i det utdelande företaget vid beskattningsårets utgång skall motsvara 25 procent eller mer av röstetalet för samtliga andelar i det utdelande företaget.
2. Det görs sannolikt att innehavet av andelen betingas av rörelse som bedrivs av ägarföretaget eller av företag som med hänsyn till äganderättsförhållanden eller organisatoriska förhållanden kan anses stå det nära.

För att avgöra om andelsinnehavet är näringsbetingat anger lagtexten således två alternativa regler. Om förutsättningarna i punkt 1 är uppfyllda är det betydelselöst om andelsinnehavet i själva verket är en kapitalplacering. Vid fastställande av om ägarföretaget uppnår 25 procent

---

²¹ Johansson, SvSkt 1993 s 276.

av röstetalet får endast direkta andelsinnehav medräknas. Ägande via andra bolag får således inte tas med i beräkningen. Punkten 2 är en schablonregel. Regeln ger inte utrymme för hänsynstagande till förhållanden vid annan tidpunkt än beskattningsårets slut. Det är således ägarförhållandet vid denna tidpunkt som är avgörande för klassificeringen.²²

I punkten 2 krävs inte någon viss storlek på innehavet. Andelsinnehavet kan väsentligen understiga 25 procent och ändå anses betingat av näringsverksamhet om förutsättningarna i punkten 2 är uppfyllda. I RÅ 1970 ref 52 innehade ett rederi ca 8 procent av ett hotell i Göteborg. Syftet med innehavet var att tillförsäkra rederiets passagerare rum av god standard eftersom det förelåg en brist på rum i Göteborg. Andelarna ansågs vara näringsbetingade. Även i ett annat fall, RÅ 1968 not 2036, där ett rederi ägde 1 procent av andelarna i ett annat företag ansågs innehavet vara näringsbetingat eftersom dessa innehades för att främja fraktförbindelserna mellan företagen. Ytterligare ett mål, RÅ 1979 Aa 122, visar att det kan räcka med en liten ägarandel, i detta fall under 1 procent, för att innehavet ska vara näringsbetingat. AB X ägde en så liten del av andelarna i AB Y men mellan företagen hade ett leveransavtal ingåtts. Att företagen var inom samma bransch var inte tillräckligt, för näringsbetingning krävs dessutom avtal eller liknande mellan parterna. Det anses således tillräckligt med 1 procent för att innehavet skall vara näringsbetingat, vilket torde leda till svåra gränsdragningsproblem i förhållande till kapitalplaceringsandelar.

4.2.2 Lagerandel

När ett företag bedriver handel med värdepapper anses dess andelsinnehav som varulager och andelarna kallas därför lagerandelar. Handel med värdepapper anses föreligga om ett företags verksamhet är yrkesmässigt bedriven och inte endast utgör en förvaltning av ägarens förmögenhet. Detta har Regeringsrätten slagit fast i ett antal domar.²³ I samtliga fall hade bolagen ingen annan verksamhet än köp och försäljning av värdepapper. Flera av bolagen var fåmansföretag, varav tre var så kallade enmansbolag. Inget av bolagen bedrev utåtriktad handel med värdepapper utan verksamheten avsåg bolagens egna tillgångar. I samtliga mål ansågs handel med värdepapper föreligga med hänsyn till verksamhetens yrkesmässighet. Kammarrätten konstaterade att ”omsättningen varit betydande och hastig, att antalet

---

²² Se Lodin m fl, Inkomstskatt s 310 och Wiman, Koncernbeskattning s 48-49.

transaktioner varit stor och handeln regelbunden. Verksamheten framstår därför inte som förvaltning av ägarens förmögenhet utan fastmer som en genom kortfristiga aktieaffärer självständigt yrkesmässigt bedriven värdepappershandel. Vid angivna förhållanden skall värdepappershanteringen beskattas enligt reglerna för rörelse.”²⁴

Regeringsrätten förfaller ha godtagit dessa domskäl eftersom de fastställde Kammarrättens dom. De slutsatser som kan dras av domarna är att reglerna för inkomst av näringsverksamhet skall tillämpas på ett aktiebolags värdepappershantering i de fall denna är yrkesmässigt bedriven oberoende av antal andelsägare och oberoende av om handeln sker för egen räkning eller är utåtriktad.

De allmänna skattemässiga kriterierna för yrkesmässighet är att verksamheten bedrivs självständigt, har viss varaktighet och omfattning samt att den i regel bedrivs i förvärvssyfte. Bedrivs verksamheten genom ett aktiebolag är kraven på självständighet och förvärvssyfte normalt uppfyllda. Övriga kriterier anses, när det gäller handel med värdepapper, vara uppfyllda om handeln varit inriktad på korta affärer och skett kontinuerligt och i betydande omfattning. Omfattningen avgörs av dels omsättningen och dels antalet transaktioner. I praxis har en omsättning på ca 3 miljoner och ett femtiotal transaktioner godtagits.²⁵ När värdepappershandeln syftat till att få in kapital till annan verksamhet som bedrivits av företaget har ett lägre antal transaktioner ansetts tillräckligt.²⁶ Köp och försäljning av olika finansiella instrument som skett i syfte att neutralisera ränteriskerna i en fastighetsförvaltning har däremot inte ansetts som värdepappershandel.²⁷

Sammanfattningsvis anger rättspraxis att yrkesmässig handel med värdepapper anses föreligga då en omfattande och regelbunden handel med andelar sker. Några exakta gränser för bedömningen kan inte uppsättas. Vissa små enmansföretag, som enbart sysslar med aktiv värdepappershandel torde uppfylla kraven, liksom mycket stora företag som aktivt och med hög omsättningshastighet handlar med andelar.

---

²³ RÅ 1988 ref 45 I och II, RÅ 1988 not 273-276.

²⁴ RÅ 1988 ref 45 I och II.

²⁵ RÅ 1988 not 276; jfr även RÅ 1988 ref 45 I och II samt RÅ 1988 not 273-275.

²⁶ RÅ 1986 ref 53.

²⁷ RÅ 1997 ref 5.

4.3 Sammanfattning

Ett aktiebolag kan inneha andelar av olika slag. Dessa tillgångar delas in i näringsbetingade andelar, kapitalplaceringsandelar och lagerandelar. Andelens karaktär har betydelse både för hur företaget skall inkomstbeskattas och för hur en avyttring av andelen skall beskattas.

I princip skulle man kunna säga att andelsinnehavets syfte avgör vilken typ av andel ett företag innehar. Ett företags andelsinnehav är näringsbetingat i det fall andelsinnehavet är ett led i organisationen av näringsverksamheten och under förutsättning att de kriterier som anges i 24 kap. 16 § IL är uppfyllda. Innehas andelarna som ett alternativ till andra kapitalplaceringar och då även i kapitalplaceringssyfte utgör dessa kapitalplaceringsandelar. Dessa två typer av andelar hänförs till icke yrkesmässig verksamhet och beskattas därför enligt kapitalvinstreglerna. Skulle företaget däremot anses bedriva handel med värdepapper utgör andelarna en del av företagets varulager, d v s lagerandelar. Detta innebär att andelarna kommer att beskattas som inkomst av näringsverksamhet.

5 Inkomstberäkning

5.1 Inledning

Ett aktiebolags innehav av andelar inkomstberäknas olika beroende på vilken typ av andel beräkningen gäller. I avsnitt 5.2 redogörs för inkomstberäkningen av lagerandelar och i avsnitt 5.3 anges huvudprinciperna för kapitalvinstbeskattningen som gäller för näringsbetingade andelar och kapitalplaceringsandelar. För att kunna beräkna anskaffningsvärdet på näringsbetingade andelar och kapitalplaceringsandelar som ett aktiebolag innehar finns två metoder till hjälp. I avsnitt 5.3.1 och 5.3.2 finns en redogörelse för genomsnitts- respektive schablonmetoden. Vidare följer i avsnitt 5.3.3. och 5.3.4 en beskrivning av vad som menas med beskattnings- samt avyttringstidpunkt. I avsnitt 5.4 och 5.5 redogörs för två principer som utgör grunden för inkomstbeskattningens utformning, d v s realisationsprincipen respektive kontinuitetsprincipen. Till sist sammanfattas vad som behandlats i avsnitt 5.6.

5.2 Inkomstberäkning av lagerandelar

När ett aktiebolag anses bedriva yrkesmässig verksamhet med värdepapper anses innehavda värdepapper utgöra lager och skall som vi tidigare nämnt beskattas enligt bokföringsmässiga grunder. För sådana lagertillgångar gäller i stort sett att dessa värderas enligt samma regler som andra lagertillgångar. Således gäller att lagret inte får tas upp till lägre värde än det lägsta värdet av anskaffningsvärdet och verkliga värdet.²⁸ Den s k alternativregeln för lagervärdering - som innebär att lagret får tas upp till lägst 97 procent av det samlade anskaffningsvärdet - är däremot inte tillämplig när lagret avser andelar, obligationer, lånefordringar och liknande tillgångar.²⁹ En värdering av tillgångarna till det verkliga värdet på balansdagen kan innebära att orealiserade förluster redovisas i det bokföringsmässiga resultatet och därigenom minskar den beskattningsbara inkomsten.

Vid avyttring av andelar i en yrkesmässig verksamhet kan en bokföringsmässig förlust eller vinst uppkomma. Uppkommer en vinst utgör denna en skattepliktig intäkt och uppkommer en förlust blir detta en avdragsgill kostnad i verksamheten. Det föreligger inga begränsningar i rätten att dra av förlusten mot andra löpande intäkter eller vinster, som t ex kapitalvinster, i verksamheten.

5.3 Huvudprinciper för kapitalvinstbeskattning av andelar

Inkomstberäkningen för näringsbetingade andelar och kapitalplaceringsandelar följer som tidigare nämnts reglerna för inkomstslaget kapital. Skattskyldighet vid avyttring av andelar inträder vid avyttringstidpunkten oavsett hur egendomen förvärvats och hur länge andelarna innehafts. Kapitalvinsten respektive kapitalförlusten beräknas som skillnaden mellan omkostnadsbeloppet och försäljningspriset. Med omkostnadsbelopp avses utgifter för anskaffning av andelar ökade med utgifter för förbättring.³⁰ Försäljningspriset är lika med den överenskomna köpeskillingen minus försäljningsutgifter. Omkostnadsbeloppet beräknas

---

²⁸ 17 kap. 2-3 §§ IL (24 anv p 2 1 st KL).

²⁹ 17 kap. 4 § IL (24 § anv p 2 3 st KL).

³⁰ 44 kap. 13-14 §§ och 44 kap. 2 § IL (24 § 1 mom 1 st och 4 mom 1 st SIL).

enligt den s k genomsnittsmetoden och som ett alternativ kan i vissa fall den s k schablonregeln tillämpas.

5.3.1 Genomsnittsmetoden

Omkostnadsbeloppet för samtliga andelar av samma slag och sort beräknas enligt genomsnittsmetoden. Med samma slag och sort avses vad gäller andelar endast andelar av samma serie och samma slag, t ex stamaktier av serie A. Genomsnittsmetoden innebär att omkostnadsbeloppet skall anses vara det genomsnittliga omkostnadsbeloppet av innehavarens samtliga andelar av samma slag och sort som det avyttrade, beräknat på grundval av den faktiska anskaffningsutgiften och med hänsyn till inträffade förändringar beträffande innehavet.³¹

Genomsnittsberäkningen skall göras för varje enskilt försäljningstillfälle. I det fall flera avyttringar av andelar av samma slag och sort skett under samma år, måste en genomsnittsberäkning göras för varje enskild avyttring. Är den faktiska anskaffningsutgiften inte känd, t ex på grund av gamla andelsinnehav, får en uppskattning av kostnaden göras. Därefter får man bestämma ett minsta anskaffningsvärde med ledning av vad som är känt om noteringen på andelen under den period då förvärvet kan antas ha skett.³² Det torde inte krävas någon större exakthet i de fall man inte vet vilket år förvärvet skedde. Man torde kunna acceptera en genomsnittlig lägsta avslutskurs för den aktuella förvärvsperioden, t ex åren 1970-75.³³

5.3.2 Schablonmetoden

Som vi tidigare nämnt finns en alternativ regel för beräkning av omkostnadsbelopp för vissa marknadsnoterade andelar, den s k schablonmetoden. Schablonmetoden medger att

---

³¹ 48 kap. 7 § IL (27 § 2 mom 1 st SIL).

³² Prop 1975/76:180 s 157.

³³ Rutberg m fl, Beskattning av värdepapper s 34.

omkostnadsbeloppet vid avyttring av marknadsnoterade andelar får bestämmas till 20 procent av nettoförsäljningsintäkten.³⁴

Med marknadsnoterad avses att en andel är noterad på svensk eller utländsk börs eller, utan att vara noterad på börs, är föremål för kontinuerlig allmänt tillgänglig notering på grundval av marknadsmässig omsättning.³⁵ Till marknadsnoterade andelar hör således samtliga andelar som finns noterade vid OM Stockholmsbörsens A-lista, OTC-lista och O-lista. Även andelar noterade på SBI-, IM-, respektive Göteborgslistan samt andelar på Aktietorget och nya Markanden anses vara marknadsnoterade.³⁶ Till det sistnämnda slaget av marknadsnoteringar, d v s annan kontinuerlig notering av marknadsmässig omsättning, hör enligt förarbetena allmänt tillgängliga uppgifter om köp- och säljkurser från s k market makers.³⁷ Vidare omfattas andelar som noteras på inofficiella listor om det finns viss regelbundenhet i uppdateringen av noteringarna. Det får anses gälla exempelvis noteringar på listor som dagligen publiceras i media.³⁸

5.3.3 Beskattningstidpunkt

Kapitalvinster skall tas upp som intäkt det beskattningsår då tillgången avyttras, en kapitalförlust får dock inte dras av som kostnad förrän det beskattningsår då förlusten är definitiv.³⁹ Det krävs dock att vinstens respektive förlustens storlek kan beräknas med tillräcklig säkerhet vid den tidpunkten för att beskattning skall kunna ske. Beror köpeskillingens storlek på en framtida händelse inträder skattskyldigheten – helt eller delvis – först då de omständigheter inträffar som medför att vinst respektive förlust kan beräknas. Det är endast den okända delen av köpeskillingen som beskattas vid en senare tidpunkt.⁴⁰

5.3.4 Avyttringstidpunkt

---

³⁴ 48 kap. 15 § IL (27 § 2 mom 3 st SIL).

³⁵ 48 kap. 5 § IL (27 § 2 mom 3 st SIL).

³⁶ Kindlund & Svensby, Skatte- och deklarationshandboken 2000 s 572.

³⁷ Prop 1989/90:110 s 429.

³⁸ Prop 1996/97:45 s 32.

³⁹ 44 kap. 26 § IL (24 mom 1 st SIL).

⁴⁰ 44 kap. 28 § och 44 kap. 2 § IL (24 § 4 mom 2 st SIL).

Med avyttring avses försäljning, byte eller därmed jämförlig överlåtelse av tillgångar⁴¹, vilket är ett direkt uttryck för realisationsprincipen. Avyttringstidpunkten är den dag då bindande avtal träffats. Om egendomen avhänts på annat sätt bestäms tidpunkten på motsvarande sätt till den dag då avhändelsen blir definitiv. Uppkommer en avdragsgill kapitalförlust som en följd av avyttringen inträder avdragsrätten vid samma tidpunkt. I de fall köpeskillningens storlek beror på någon framtida händelse är kapitalförlusten i princip inte avdragsgill förrän hela köpeskillningen är känd.⁴² En andel anses även som avyttrad när det aktiebolag som gett ut den träder i likvidation eller upplöses genom konkurs eller fusion.⁴³

5.4 Realisationsprincipen

Allmänt behandlar realisationsprincipen när en vinst respektive förlust skall anses realiserad och därmed inräknas i den skattskyldiges inkomst. En värdestegring på en tillgång skall enligt denna princip beskattas först vid en avyttring. I konsekvens härmed medges ej heller skattemässigt avdrag förrän tillgången är avyttrad. Om beskattning av en värdestegring under innehavstiden skulle ske, hade detta medfört ofta osäkra uppskattningar av årliga värdeförändringar, vilket även hade skapat praktiska problem. Dessutom har den skattskyldige ingen faktisk ökad skatteförmåga innan tillgången har avyttrats. En beskattning av en värdestegring under innehavstiden kan också få den effekten att den skattskyldige tvingas att avyttra tillgången för att få förmåga att betala skatt på värdeökningen.⁴⁴

5.5 Kontinuitetsprincipen

Den skatterättsliga realisationsprincipen, som vi redogjort för ovan, förklarar grunden för kontinuitetsfrågans uppkomst. Kontinuitetsprincipen medger bl a att olika typer av obeskattade vinster kan flyttas över till ett annat skattesubjekt, d v s beskattningen skjuts upp

---

⁴¹ 44 kap. 3 § IL (24 § 2 mom SIL).

⁴² 44 kap. 28 § och 44 kap. 2 § IL (24 § 4 mom 2 st SIL).

⁴³ 44 kap. 7-8 §§ IL (24 § 2 mom 1 st SIL).

⁴⁴ Lodin m fl, Inkomstskatt s 29-30.

och det mottagande subjektet övertar det obeskattade värdet.⁴⁵ Man kan uttrycka det så som att kontinuitet innebär att i de fall egendom kan överlåtas utan att överlåtaren beskattas för en uppkommen vinst så skall denna vinst istället beaktas den dag mottagaren säljer egendomen. Överlåtelsen skall således inte medföra några beskattningskonsekvenser, vilket i princip innebär att man bortser från att en överlåtelse skett och förvärvaren övertar överlåtarens skattemässiga sats.

I allmänhet motiveras beskattningsprincipen kontinuitet av att beskattningen skall vara likformig och neutral, det finns dock även ett fiskalt motiv eftersom skatteunderlaget ökar med kontinuitet. Syftet med kontinuitetsprincipen är dock bl a att minska skattemässiga vinster och att säkerställa framtida beskattning av olika sorters skattemässiga reserveringar. Dessutom syftar principen till att möjliggöra att vissa transaktioner inte beskattas. Dessa syften kan sammantaget anses innebära en önskan att minska snedvridande effekter av skattesystemet, d v s öka systemets neutralitet.⁴⁶

5.6 Sammanfattning

Beroende på vilken typ av andelar ett aktiebolag innehar så inkomstberäknas och beskattas andelsinnehavet olika. Lagerandelar inkomstbeskattas enligt bokföringsmässiga grunder och vid inkomstberäkningen följer de därför de skatterättsliga värderingsreglerna för lager. Näringsbetingade andelar och kapitalplaceringsandelar inkomstberäknas däremot enligt reglerna för kapital. När ett aktiebolag avyttrar näringsbetingade andelar eller kapitalplaceringsandelar och en kapitalvinst uppstår skall denna vinst i enlighet med realisationsprincipen tas upp som intäkt det beskattningsår som andelen avyttras. Detta gäller vid en koncernextern försäljning. Sker försäljningen däremot koncerninternt skjuts beskattningen framåt i tiden tills tillgången säljs till en extern köpare, allt i överensstämmelse med beskattningsprincipen kontinuitet.

Vid inkomstberäkningen beräknas kapitalvinsten/förlusten som skillnaden mellan omkostnadsbeloppet och försäljningspriset. Försäljningspriset brukar normalt inte vara särskilt svårt att bestämma. Vissa problem kan dock uppstå vid bestämmandet av

---

⁴⁵ Persson Österman, Kontinuitetsprincipen s 67-68.

⁴⁶ Persson Österman, kontinuitetsprincipen s 29.

omkostnadsbeloppet, t ex kan avyttringen avsett andelar som funnits i företaget under mycket lång tid. Det finns då två metoder, genomsnitts- och schablonmetoden, som används för att kunna räkna ut ett korrekt omkostnadsbelopp.

6 Förlust vid avyttring av andelar

I föregående avsnitt har vi redogjort för inkomstberäkningen av de olika andelar som ett aktiebolag kan inneha. När ett aktiebolag avyttrar andelarna kan antingen en vinst eller förlust uppstå. I de fall det uppstår en vinst skall aktiebolaget ta upp denna som intäkt av näringsverksamhet. Uppstår däremot en förlust kan aktiebolaget medges avdrag för förlusten. Frågan om avdragsrätt för förlust på andelar är beroende på innehavets karaktär. Det innebär att en uppdelning i tre delar måste göras, nämligen beträffande lagerandelar, kapitalplaceringsandelar och näringsbetingade andelar.

Förlust på andelar som anses utgöra omsättningstillgångar, d v s lagerandelar, dras av enligt de vanliga reglerna för beräkning av inkomst av näringsverksamhet. Förlusterna kommer därmed fram via tillämpning av lagerreglerna samt bestämmelserna om in- och utgående balansvärden på sådana tillgångar.

Kapitalförluster på kapitalplaceringsandelar och näringsbetingade andelar beräknas på samma sätt som en vinst, d v s genom tillämpning av genomsnitts- eller schablonmetoden, det finns dock vissa skillnader i avdragsrätten för de båda typerna av andelsinnehav.

När det gäller kapitalplaceringsandelar beräknas inkomst vid avyttring av sådana för sig i inkomstslaget näringsverksamhet. Avdrag för förlust medges sålunda inte på andelar som innehas i kapitalplaceringssyfte annat än mot vinst på avyttring av andra andelar eller liknande tillgångar, den s k aktiefällan.⁴⁷ Det finns således inte något krav på att de kapitalvinster som förlusten kvittas mot skall avse värdepapper som innehas i kapitalplaceringssyfte. Det är därmed tillåtet att utnyttja en kapitalförlust avseende kapitalplaceringsandelar mot exempelvis kapitalvinster på sålda dotterbolagsandelar. Föreligger inte vinster på sådana instrument under förluståret som täcker kapitalförlusterna får

---

⁴⁷ Se 48 kap. 26 § 1 st. IL (2 § 14 mom 1 st SIL).

underskottet inte utnyttjas mot överskott i näringsverksamheten i övrigt. Sådant underskott får istället sparas till följande år och då dras av mot vinster på nämnda värdepapper. Någon tidsgräns inom vilket underskottet måste ha utnyttjats finns inte.

Förluster på näringsbetingade andelar är avdragsgilla fullt ut mot alla slag av intäkter i verksamheten. IL anger dock vissa krav för att förlusten skall vara avdragsgill.⁴⁸ För det första krävs att förlusten är definitiv och för det andra gäller att endast verklig förlust grundar rätt till avdrag, d v s vid förlustberäkningen måste hänsyn tas till om aktiebolaget kompenserats för förlusten på något annat sätt. De mest vanliga fallen är knutna till koncernförhållanden. Om ett moderbolag mottagit tillgångar till underpris eller utan vederlag från ett dotterbolag, kan avdrag för en genom försäljning av andelarna i dotterbolaget uppkommen förlust i vissa fall komma att vägras med motiveringen att förlusten inte är verklig. Problematiken med ”verklig förlust” och aktiebolags avdragsrätt för kapitalförlust vid försäljning av näringsbetingade andelar har varit föremål för diskussion ända sedan tiden före skattereformen 1990. Diskussionen har rört frågan huruvida hänsyn vid kapitalvinstberäkningen skall tas, inte bara till de verkliga förvärvs- och försäljningspriserna, utan också till värdeöverföringar som skett mellan moderbolag och dotterbolag. Mot bakgrund av detta skall vi göra en mer genomgående analys av vad som krävs för att få avdragsrätt när dotterbolagsandelar säljs med förlust. Detta kommer att behandlas i följande avsnitt.

7 Avdragsrätt för förlust på näringsbetingade andelar

7.1 Inledning

Bedömningen av aktiebolags avdragsrätt för andelsförluster vid avyttring av dotterbolag har alltid varit sträng. Vissa krav har ställts upp för att skattemässigt avdrag skall kunna medges i inkomstslaget rörelse (näringsverksamhet). För att avdragsrätt skall föreligga har man krävt att andelsinnehavet skall vara näringsbetingat. Vidare har man uppställt ett krav på att förlusten skall vara definitiv. Dessutom har man som ett tredje villkor haft att förlusten skall vara verklig för att avdrag skall kunna medges för den. Detta innebär att man i flera fall har vägrat avdrag för andelsförluster då de uppkommit till följd av olika former av

---

⁴⁸ 44 kap. 26 § 2 st IL (24 § 4 mom 1 st SIL) och 44 kap. 23 § IL.

värdeöverföringar mellan koncernbolag. Det var således inte möjligt att få avdrag för förluster som berodde på att substans förts över från dotterbolaget till moderbolaget eller annat koncernbolag.

De villkor som uppställts har ansetts vara nödvändiga för att förhindra avdrag för fiktiva förluster. Varje kriterium är i sig svårbedömt även om förarbeten och rättspraxis utformat vissa riktlinjer för hur de skall bedömas. Vi kommer att behandla begreppen näringsbetingad andel och definitiv förlust mer översiktligt i avsnitt 7.2 och 7.3. Vad som avses med begreppet verklig förlust och verklig förlust ur koncernperspektiv kommer kort att redogöras för i avsnitt 7.4 och 7.4.1. En mer ingående analys av begreppet verklig förlust och beaktande av värdeöverföringar mellan koncernbolag kommer däremot att ske i avsnitt 10 och framåt. I avsnitt 7.5 sammanfattas vad som gäller för att aktiebolag skall få avdrag för förlust på näringsbetingade andelar.

7.2 Näringsbetingad andel

Av 48 kap. 26 § 2 st IL (2 § 14 mom 2 st SIL) framgår kravet på att andelsinnehavet skall vara näringsbetingat för att avdragsrätt skall föreligga för en andelsförlust i inkomstslaget näringsverksamhet då ett dotterbolag avyttras.

Med näringsbetingad andel avses, som vi tidigare nämnt, enligt 24 kap. 16 §§ IL (7 § 8 mom 3 st SIL) andel som är kapitaltillgång hos ägarföretaget och som uppfyller förutsättningarna i 1 eller 2.

1. Det sammanlagda röstetalet för ägarföretagets andelar i det utdelande företaget vid beskattningsårets utgång skall motsvara 25 procent eller mer av röstetalet för samtliga andelar i det utdelande företaget.
2. Det görs sannolikt att innehavet av andelen betingas av rörelse som bedrivs av ägarföretaget eller av företag som med hänsyn till äganderättsförhållanden eller organisatoriska förhållanden kan anses stå det nära.

Lagtexten anger således två alternativa regler för att avgöra huruvida andelsinnehavet är näringsbetingat och en mer genomgående redogörelse för dessa finns i avsnitt 4.2.1.

7.3 Definitiv förlust

För att en förlust på andelar i ett dotterbolag skall vara avdragsgill krävs att förlusten är definitiv. Kravet på att andelsförlusten skall vara definitiv för att avdrag skall medges framgår av 44 kap. 26 § 2 st IL (24 § 4 mom 1 st SIL). Detta krav togs in i lagtexten i samband med skattereformen. I förarbetena framhölls att regeln innebär att avdragsrätt föreligger ”endast om egendom har frångått den skattskyldige på ett sådant sätt att det inte finns någon beaktansvärd möjlighet till ytterligare betalning eller att egendomen åter skall få ett värde för honom”.⁴⁹ Det framhölls även att det är oklart om bestämmelsen egentligen fyller någon funktion i ett system som bygger på principen att någon kapitalvinstbeskattning inte skall ske förrän en avyttring äger rum. Bestämmelsen intogs dock för att ge en mer generell syftning.⁵⁰ Först när en andel avyttrats på något av de i 44 kap. 3, 7 och 8 §§ IL (24 § 2 mom SIL) angivna sätten föreligger en definitiv och konstaterad förlust. Enligt lagrummen framgår således att en definitiv förlust föreligger om en andel avyttras genom försäljning, byte och liknande överlåtelse. En andel anses även som avyttrad om företaget träder i likvidation eller upplöses genom fusion. Detsamma gäller om företaget försatts i konkurs. Däremot anses en nedskrivning av en andel under innehavstiden inte avdragsgill.⁵¹ En andelsförlust skall således vara slutgiltig för att den skall kunna anses som definitiv. Avdragsrätten för förlusten inträder det beskattningsår då förlusten är definitiv.⁵²

7.4 Verklig förlust

För avdragsrätt i inkomstslaget rörelse (näringsverksamhet) uppställde man före skattereformen 1990 även ett krav på att andelsförlusten skall vara verklig, även om den var definitiv och konstaterad. Det ansågs således i praxis inte tillräckligt att det förelegat en bokföringsmässig förlust. Detta innebar att man inte fick avdrag för en andelsförlust som berodde på att olika värdeöverföringar skett från det avyttrade dotterbolaget till andra bolag

---

⁴⁹ Prop 1989/90:110 del 1 s 395.

⁵⁰ Prop 1989/90:110 del 2 s 133.

⁵¹ RSV/FB Dt 1982:22.

⁵² 44 kap. 26 § 2 st IL (24 § 4 mom 1 st SIL).

inom koncernen. Man ansåg en sådan förlust endast vara bokföringsmässig och andelsförlusten skulle därför minskas med värdet av de överföringar som skett. Om ett dotterbolag hade lämnat skattefria utdelningar, koncernbidrag eller dolda bidrag genom felaktig prissättning skulle moderbolaget således minska andelsförlusten med värdet av dessa överföringar. Aktiebolag skulle därmed beakta alla värdeöverföringar från det avyttrade dotterbolaget, vid en förlustberäkning.

Om ett aktiebolag däremot yrkade avdrag i inkomstslaget tillfällig förvärvsverksamhet (kapital) behövde aktiebolaget vid förlustberäkningen inte beakta några värdeöverföringar som gjorts från det avyttrade dotterbolaget utan avdrag medgavs för andelsförlusten under förutsättning att övriga krav var uppfyllda. Denna s k alternativa avdragsrätt var av stor betydelse då dotterbolagsandelar avyttrades med förlust. Genom detta skapades en möjlighet för aktiebolag att efter förvärv av ett annat aktiebolag med utdelningsbara vinstmedel företa skattefri utdelning av vinstmedlen och därefter erhålla en fiktiv men avdragsgill förlust då bolaget avyttrades. Man kunde också skapa ett omedelbart avdrag för utgiften för goodwill och dolda reserver genom att tömma det förvärvade bolaget och därefter avyttra andelarna. Denna valrätt att tillämpa antingen reglerna för rörelse eller tillfällig förvärvsverksamhet fastslogs i RÅ 1986 ref 52 och 104. I RÅ 1986 ref 52 hade ett aktiebolag, X, 1982 förvärvat samtliga andelar i ett annat bolag, Y. Under 1982 hade moderbolaget erhållit skattefri utdelning, motsvarande balanserade vinstmedel vid förvärvet, d v s vinster uppkomna före förvärvet. Under 1983 erhöll moderbolaget skattefri utdelning och koncernbidrag, vilka avsåg vinster som uppkommit efter förvärvet. Året därefter avsåg moderbolaget att sälja dotterbolaget till en extern köpare varvid en andelsförlust skulle uppstå. I ansökan om förhandsbesked om huruvida andelsförlusten var avdragsgill slog Regeringsrätten fast, att moderbolaget i princip hade valrätt att tillgodoföra sig avdrag för andelsförlust enligt beskattningsreglerna för rörelse eller tillfällig förvärvsverksamhet. Om moderbolaget valde att tillämpa de förra reglerna skulle erhållna utdelningar och koncernbidrag från dotterbolaget avräknas från förlusten, vilket i sin tur innebar att någon avdragsgill förlust inte uppkom.

7.4.1 Verklig förlust ur koncernperspektiv

Samtidigt med att man i praxis före skattereformen uppställde kravet på att andelsförlusten skall vara verklig för att avdrag skall kunna medges i inkomstslaget rörelse, fastslogs också att storleken av den veckliga förlusten skall beräknas utifrån ett koncernperspektiv. Då olika värdeöverföringar förekommit mellan koncernbolagen kunde det således vara möjligt att den förlust som uppstått på andelsinnehavet ur koncernens synvinkel uppvägdes av att antingen moderbolaget eller annat koncernbolag hade blivit kompenserad på annat sätt.

I RÅ85 1:86 hade ett byggnadsaktiebolag ansökt om förhandsbesked i frågan om de var berättigade till avdrag för andelsförlusten som skulle uppkomma när de sålde sitt helägda dotterbolag. Dotterbolaget bedrev handel med fastigheter. Medan koncernförhållandet varat hade dotterbolaget redovisat vinster vid försäljning av fastigheter. Vinsterna hade överförts till annat koncernbolag än moderbolaget. Moderbolaget avsåg att sälja andelarna i dotterbolaget till utomstående med förlust. Regeringsrätten ansåg att någon verklig förlust för koncernen inte uppkommit vid andelsförsäljningen, utan förlusten ansågs endast bokföringsmässig. Värdeöverföringen i form av koncernbidrag beaktades således även när bidraget lämnats till ett annat bolag inom koncernen. Det var alltså inte nödvändigt att det var moderbolaget som mottagit bidraget.

Även i RÅ 1987 ref 49 beräknades storleken av den verkliga förlusten utifrån ett koncernperspektiv. Här var frågan om överföringar genom utdelning, koncernbidrag eller underprissättning innan en koncernintern andelsöverlåtelse ägt rum, skulle beaktas om det köpande bolaget senare avyttrade dotterbolaget till en utomstående köpare. Rättsnämnden ansåg att till grund för förlustberäkningen skall läggas det anskaffningsvärde som gällde för det bolag som först förvärvade dotterbolaget. Därefter skulle från förlusten avräknas de värden som genom utdelningar, koncernbidrag eller överlåtelser av tillgångar till underpris överförts till något bolag inom koncernen. Även av detta rättsfall framgår således att beräkningen av en andelsförlust skedde på koncernbasis, d v s samtliga värdeöverföringar från det avyttrade bolaget skulle avräknas från förlusten oavsett om överföringen skedde till moderbolaget eller andra bolag som ingick i koncernen och oavsett om överföringen skedde före eller efter eventuella internöverlåtelser.

7.5 Sammanfattning

Före skattereformen 1990 krävdes för att avdragsrätt för förlust på näringsbetingade andelar skulle medges att innehavet var näringsbetingat samt att förlusten var definitiv och verklig. Kravet på näringsbetingat innehav samt kravet på att förlusten skall vara definitiv följer, som vi redogjort för, av lagtext medan kravet på verklig förlust har utformats genom rättspraxis. Av rättspraxis följer att avdrag inte medgavs för en bokföringsmässig förlust och att förlusten därför skulle justeras med värdet av de värdeöverföringar som skett mellan koncernbolagen om aktiebolaget yrkade avdrag för förlusten i inkomstslaget rörelse (näringsverksamhet). Om ett aktiebolag däremot yrkade avdrag i inkomstslaget tillfällig förvärvsverksamhet (kapital) behövde aktiebolaget vid förlustberäkningen inte beakta några värdeöverföringar som gjorts från det avyttrade dotterbolaget utan avdrag medgavs för andelsförlusten under förutsättning att övriga krav var uppfyllda. I samband med att man i rättspraxis uppställde kravet på att förlusten skulle vara verklig för att medges avdrag i inkomstslaget rörelse, slogs även fast att förlustens storlek skulle beräknas utifrån ett koncernperspektiv.

8 Framkallad respektive fiktiv förlust

Det är av stor betydelse att en åtskillnad görs mellan framkallade och fiktiva förluster. Ett aktiebolag disponerar exempelvis själv över den tidpunkt för när en tillgång, t ex näringsbetingade andelar, skall avyttras. I det fall aktiebolaget under det aktuella beskattningsåret visar en vinst är det upp till företaget själv att bedöma huruvida en avyttring skall ske av en tillgång vars marknadsvärde sjunkit sedan inköpet. Genom avyttringen framkallas en förlust som kan kvittas mot rörelsevinsten. Som vi redogjort för ovan krävs dock att förlusten är definitiv och verklig.

En förlust kan även vara fiktiv, d v s konstruerad genom att en tillgång överlåts till ett värde som understiger det marknadsmässiga värdet eller till ett väldigt lågt värde. En förlust som beror på att egendom sålts till underpris är därför inte avdragsgill.⁵³ Det görs dock ett undantag för det fall att det framgår av omständigheterna att överlåtaren saknat avsikt att öka

---

⁵³ 44 kap. 23 § IL.

mottagarens förmögenhet.⁵⁴ Med andra ord finns det således en möjlighet att göra en dålig affär och få avdrag för förlusten.

Avdragsrätt föreligger inte heller för förlust som beror på att säljaren övertagit en hyreslägenhet eller annan rättighet.⁵⁵ Detta gäller vid avyttringar som skett både till närstående och andra. Avdrag för kapitalförlust kan dock medges om den skattskyldige visar att överlåtelsen skett utan avsikt att göra en förmögenhetsöverföring till mottagaren. Bakgrunden till detta är att Regeringsrätten ansett att en hyresrätt inte haft något värde.⁵⁶ Det är inte ovanligt att en kapitalförlust beror på att en villa avyttras till ett förhållandevis lågt pris i samband med att säljaren får ta över en hyresrätt. Regeringsrätten har således uttalat att en hyresrätt till en bostadslägenhet inte skall åsättas något värde vid en beräkning av kapitalvinst eller kapitalförlust. Denna bedömning beror på att en hyresrätt enligt lag inte får överlåtas mot vederlag, det är alltså förbjudet att handla med hyresrätter till bostadslägenheter.⁵⁷ För att förhindra denna form av skatteundandragande medges inte avdrag om en förlust uppstår i samband med en sådan affär eller liknande eftersom den bedöms som en konstruerad fiktiv förlust.

Som exempel på vad Regeringsrätten bedömt vara en fiktiv förlust kan nämnas RÅ 1995 ref 35. I detta fall tillskapades en fiktiv kapitalförlust genom att ett kommanditbolag som ägde fyra dotteraktiebolag överlät två av dem till de andra två företagen till bokförda värden. Dessa bokförda värden låg väsentligt under företagens verkliga värden. Aktiebolagens värdefall hade uppkommit genom så kallade skalbolagstransaktioner⁵⁸ och Regeringsrätten medgav inte avdrag för de fiktiva förlusterna.

9 En enda förvärvskälla

Idag finns det ett utryckligt lagstöd för att bara verkliga kapitalförluster skall anses som kapitalförluster.⁵⁹ Rättsläget har dock inte förtydligats utan frågan hur man i fortsättningen skall se på begreppet verklig förlust och de värdeöverföringar som skett mellan

---

⁵⁴ 44 kap. 24 § IL. (24 § 3 mom 1 st SIL).

⁵⁵ 44 kap. 25 § IL. (24 § 3 mom 2 st SIL).

⁵⁶ RÅ 1987 ref 89 I och II.

⁵⁷ 12 kap. 65 § JB.

⁵⁸ Ett skalbolag är ett bolag utan några tillgångar av verkligt och särskilt värde och de tillgångar bolaget innehar är endast kassa och banktillgodohavanden.

koncernbolagen, då andelarna i ett dotterbolag avyttrats med förlust kvarstår. Man kan fråga sig i vilken utsträckning en minskning av värdet på andelarna genom överföringar skall beaktas vid en förlustberäkning efter skattereformen 1990 och om det synsätt som gällde innan skattereformen förändrats genom reformen eller om det fortfarande har bärkraft?

Efter skattereformen utgör all inkomst tillhörig ett aktiebolag inkomst av näringsverksamhet och beskattas i en och samma förvärvskälla.⁶⁰ Detta innebär att kapitalvinster och kapitalförluster beskattas på samma sätt som övrig näringsverksamhet. Förluster på näringsbetingade andelar kan således kvittas mot alla typer av intäkter som hänför sig till inkomstslaget näringsverksamhet.⁶¹ Trots att kapitalvinster och kapitalförluster skall beskattas i detta inkomstslag skall dock själva beräkningen efter reformen ske enligt reglerna för inkomstslaget kapital.⁶²

Efter övergången till ett inkomstslag för aktiebolag har det ifrågasatts hur en förlustberäkning skall göras då dotterbolag avyttras. Skall den praxis som utvecklades i inkomstslaget rörelse i det gamla skattesystemet tillämpas även efter skattereformen i inkomstslaget näringsverksamhet, även om själva beräkningen följer reglerna i inkomstslaget kapital? Skall med andra ord hänsyn tas till värdeöverföringar mellan koncernbolag i försättningen? Finns den alternativa avdragsrätten kvar även efter övergången till ett inkomstslag för aktiebolag?

10 Lagreglering och utredningsförslag

10.1 Inledning

I gällande lagstiftning finns, som ovan nämnts, en lagregel som säger att endast verkliga kapitalförluster skall anses som kapitalförluster.⁶³ Den säger dock ingenting om vad som avses med verklig förlust, d v s hur värdeöverföringar mellan koncernbolag skall beaktas vid en förlustberäkning då dotterbolagsandelar avyttras. Före skattereformen fanns inte någon

---

⁵⁹ 44 kap. 23 § IL.

⁶⁰ 14 kap. 10 § IL (2 § 1 mom 5 st SIL).

⁶¹ 48 kap. 26 § 2 st IL (2 § 14 mom 2 st. SIL).

⁶² 13 kap. 2 § och 25 kap. 3 § IL. (24 § anv p 1 10 st KL samt 2 § 1 mom 1 och 8 st SIL).

⁶³ 44 kap. 23 § IL.

lagregel utan det var endast i praxis som man fick stöd för att förlusten skulle vara verklig för att avdragsrätt skulle föreligga i inkomstslaget rörelse och att värdeöverföringar som skett skulle beaktas. I förarbeten till skattereformen har det – genom en föreslagen lagreglering om hänsynstagande till värdeöverföringar – gjorts uttalanden om hur en förlust skall beräknas när värdeöverföringar förekommit mellan koncernbolag. Den föreslagna lagregeln och de uttalanden som skett i förarbetena med anledning av denna redogörs i avsnitt 10.2 och i avsnitt 10.3 diskuteras huruvida några slutsatser kan dras om hur värdeöverföringar mellan koncernbolag skall behandlas baserade på uttalandena i förarbetena.

10.2 Förarbeten till skattereformen

Frågan hur en förlust skall beräknas när det gäller värdeöverföringar inom en koncern har berörts i förarbeten till 1990 års skattereform. I samband med skattereformen föreslog utredningen om reformerad inkomstbeskattning att man i 24 § 1 mom SIL (44 kap. 14 § IL) skulle införa en bestämmelse som vid beräkningen av omkostnadsbeloppet innebar att hänsyn skulle tas till värdeöverföringar från den avyttrade egendomen till andra tillgångar om inte annat anges.⁶⁴ Den föreslagna regeln avsåg att i första hand förhindra avdrag för fiktiva kapitalförluster.⁶⁵

I lagrådsremissen utvecklades tankegången ytterligare. Lagtexten i 24 § 1 mom SIL fick samma lydelse som enligt utredningen.⁶⁶ En hänvisning skedde dock i 2 § 1 mom 8 st SIL, som behandlade bl a aktiebolagens beskattning, till 24 § samma lag. Tanken var således att den beräkning som skulle gälla i inkomstslaget kapital även skulle gälla i inkomstslaget näringsverksamhet.

I allmänmotiveringen framhöll departementschefen, att han delade den av utredningen framförda uppfattningen. I jämförelse med utredningsförslaget utvecklade han dock innebörden av och syftet med den föreslagna regeln:

---

⁶⁴ SOU 1989:33 del 3 s 246.

⁶⁵ A bet del 2 s 30-31.

⁶⁶ Lagrådsremiss om Reformerad Inkomst- och Företagsbeskattning, Del 2 s 454.

”Innebörden av mitt förslag är att det även i inkomstslaget kapital vid vinst- och förlustberäkningar skall göras sådana bedömningar som idag skall ske om avyttringen redovisas i inkomstslaget rörelse. I anslutning till vad RINK förordat föreslår jag således att en bestämmelse som innebär att omkostnadsbeloppet skall justeras med hänsyn till värdeöverföringar – som i sig inte har utlöst beskattning – mellan den avyttrade egendomen och annan egendom före avyttringen, om inte annat är särskilt angivet. Har den avyttrade egendomen i något skede tömts på substans utan beskattningsekvenser kan alltså reavinstberäkning som bygger på en jämförelse mellan försäljningspris och ursprungligt anskaffningspris behöva korrigeras för värdeöverföringen. Det bör understrykas att regeln inte tar sikte på koncernbidrag för vinstmedel som upparbetats under det egna innehavet”⁶⁷

Lagrådet var kritiskt till den föreslagna regeln. Kritiken riktades främst mot den lagstiftningsteknik som användes vid utformningen av den föreslagna lagregeln:

”Enligt den föreslagna lagtexten skall värdeöverföringar beaktas ’om inte annat anges’. Bortsett från en särbestämmelse om teckningsrätter innehåller lagförslagen inte några undantagsregler. Av uttalanden som gjorts i remissprotokollet framgår emellertid att det inte är tänkt att bestämmelsen om värdeöverföringar skall tillämpas i den utsträckning som skulle följa av dess lydelse. /.../ Där sägs vidare att bestämmelsen inte heller tar sikte ’på koncernbidrag för vinstmedel som upparbetats under det egna innehavet’. Det får antas att avsikten är att motsvarande undantag normalt skall göras när vinstmedel som genererats under innehavet tas ut i form av löpande utdelning.

Avsikten har således varit att genom motivuttalanden relativt kraftigt begränsa tillämpningsområdet för den föreslagna lagregeln. En sådan lagstiftningsteknik är inte tillfredsställande. Om frågan om värdeöverföringar skall lagregleras, är det enligt lagrådets mening nödvändigt att låta huvudprinciperna för avgränsningen komma till uttryck i lagtexten.”⁶⁸

Lagrådet avstyrkte därför förslaget i denna del. Lagrådet ifrågasatte också om en lagreglering verkligen var påkallad. Det var enligt Lagrådet mycket som talade för att praxis, under de nya förutsättningar som skapades genom skattereformen, skulle komma att finna sig oförhindrad att tillämpa de principer som följts vid rörelsebeskattningen också vid kapitalvinstbeskattningen.⁶⁹

---

⁶⁷ Lagrådsremiss om Reformerad Inkomst- och Företagsbeskattning, Del 1 s 198-199.

⁶⁸ Prop 1989/90:110 del 2 s 130-131.

⁶⁹ A prop s 131.

Mot bakgrund av den kritik Lagrådet framförde mot utformningen av bestämmelsen infördes inte den av utredningen föreslagna bestämmelsen i 24 § SIL. Departementschefen framhöll dock att han tagit ”fasta på lagrådets uttalande om möjligheten att i rättstillämpningen beakta de aktuella värdeöverföringarna. Har den avyttrade egendomen i något skede tömts på substans utan beskattningseksekvenser kan alltså reavinstberäkning som bygger på en jämförelse mellan försäljningspris och ursprungligt anskaffningspris behöva korrigeras för värdeöverföringen.”⁷⁰

Frågan hur en förlust skall beräknas när värdeöverföringar förekommit har även berörts i förarbeten efter skattereformen.⁷¹ Mot bakgrund av hur rättsläget såg ut då tog Företagsskatteutredningen initiativ till att utreda möjligheterna till lagreglering. Innehållet i den föreslagna lagregeln kommer vi att redogöra för i avsnitt 12.3. Det skall dock redan här påpekas att utredningens förslag om värdeöverföringar togs upp i lagrådsremissen, men fick kritik av Lagrådet och med anledning av detta lade Regeringen inte fram något förslag om behandling av värdeöverföringar i propositionen.⁷²

10.3 Slutsatser

Flera av uttalandena som gjorts i förarbetena till skattereformen är svårtolkade och vissa är sinsemellan motstridiga. Vad menar exempelvis departementschefen med ”värdeöverföringar som i sig inte har utlöst beskattning”, och vad menar han med att egendomen har ”tömts på substans utan beskattningseksekvenser”? Öppna koncernbidrag från ett avyttrat dotterbolag medför beskattningseksekvenser, avdragsrätt för givaren och skatteplikt för mottagaren. Dessa värdeöverföringar har beaktats vid en förlustberäkning i inkomstslaget rörelse. Kan man tolka uttalandena att en ändring i denna fråga åsyftas efter skattereformen? Samtidigt uttalas att samma principer även skall gälla i fortsättningen.

---

⁷⁰ A prop s 394-395.

⁷¹ SOU 1998:1 s 123-132.

⁷² Prop 1998/99:15, s 265.

Det har även ifrågasatts i doktrin om det är det enskilda bolagets skatteresultat eller om det är det sammanlagda skatteresultatet för bolagen som är avgörande när det skall avgöras om transaktionerna föranlett beskattningskonsekvenser.⁷³ Det har även ifrågasatts om det har någon betydelse att utformningen av regeln endast tog sikte på värdeöverföringar från den avyttrade egendomen.⁷⁴

Det är således inte någon lätt uppgift att dra några säkra slutsatser om hur värdeöverföringar mellan koncernbolag skall behandlas efter skattereformen baserade på dessa uttalanden i förarbetena. Den enda säkra slutsats man kan dra av uttalandena i förarbetena är dock att hänsyn skall tas till värdeöverföringar från ett avyttrat dotterbolag även efter reformen i inkomstslaget näringsverksamhet vid en förlustberäkning.

11 Värdeöverföring av dold reserv i tillgång

11.1 Inledning

Efter skattereformen kan man ställa sig två frågor, dels om hänsyn skall tas till värdeöverföringar från ett avyttrat dotterbolag i inkomstslaget näringsverksamhet även efter reformen, - vilket är en slutsats man kan dra av förarbetena till skattereformen – dels om rätten att välja mellan reglerna för inkomstslaget näringsverksamhet och inkomstslaget kapital också finns kvar efter reformen.

Regeringsrätten har efter skattereformen i RÅ 1995 ref 83 berört frågan hur värdeöverföringar skall beaktas vid en förlustberäkning i samband med avyttring av näringsbetingade andelar. Rättsfallet behandlas i avsnitt 11.2 och en mer ingående analys av fallet finns i avsnitt 17. I avsnitt 11.3 sammanfattas vilka slutsatser man kan dra av rättsfallet.

---

⁷³ Karlsson, SN 1992 s 112.

⁷⁴ Arvidsson, SvSkt 1996 s 431.

11.2 RÅ 1995 ref 83

I RÅ 1995 ref 83 var det frågan om en överföring i form av ett koncernbidrag från dotterbolaget av en dold reserv i en tillgång. Aktiebolaget ansågs inte berättigat till avdrag för den del av förlusten som svarade mot det från dotterbolaget uppburna koncernbidraget då andelarna i bolaget avyttrades.

Förutsättningarna i ärendet var följande. X AB avsåg att för 500 tkr förvärva andelarna i ett annat bolag, Y AB. Y AB ägde en fastighet vars bokförda värde uppgick till 1250 tkr och marknadsvärde till 1700 tkr. Övervärdet på fastigheten var således 450 tkr. Fastigheten var finansierad med ett lån på 1200 tkr och med aktiekapitalet på 50 tkr. I Y AB fanns inga andra tillgångar eller skulder.

Året efter förvärvet skulle den fastighet som ägdes av Y AB avyttras till en extern köpare för 1700 tkr. Av den skattepliktiga vinst som skulle uppkomma vid fastighetsförsäljningen skulle Y AB lämna ett koncernbidrag till moderbolaget, X AB. Koncernbidraget skulle uppgå till samma belopp som den skattepliktiga kapitalvinsten hos Y AB. På detta sätt skulle hela försäljningsvinsten på 450 tkr elimineras genom ett lika stort koncernbidrag. Året därefter avsåg X AB att avyttra andelarna i Y AB till en extern köpare för 50 tkr. Förlust skulle då uppstå eftersom värdet på andelarna i Y AB minskat till följd av koncernbidraget. I ansökan om förhandsbesked frågade X AB om man vid beräkningen av anskaffningskostnaden för andelarna i Y AB skulle avräkna koncernbidraget som erhållits från Y AB. Med andra ord skulle förlusten på 450 tkr i sin helhet vara avdragsgill eller skulle hänsyn tas till koncernbidraget från Y AB.

Regeringsrätten fastställde enhälligt det beslut som Skatterättsnämnden kommit fram till, nämligen att X AB, vid en avyttring av andelarna i dotterbolaget, inte hade rätt till avdrag för sådan del av förlusten som svarade mot det från dotterbolaget erhållna koncernbidraget.

Regeringsrätten motiverade sitt ställningstagande bl a med att reglerna för beskattning av aktiebolags inkomst bygger på principen om ekonomisk dubbelbeskattning, vilken innebär att ett aktiebolags vinst skall beskattas endast en gång i bolagssektorn och en gång i hushållssektorn. Principen gäller även verksamhet organiserad i koncernform. Det har därför

sedan länge funnits särskilda regler som gör det möjligt för koncernbolag att föra över vinstmedel sinsemellan utan att koncernen drabbas av merbeskattning. Regeringsrätten framhöll dock att möjligheten att göra vinstöverföringar som är skatteneutrala på koncernnivå, i olika hänseenden kan vålla problem vid beräkning av vinst och förlust då dotterbolag avyttras.

Ett exempel på detta ansåg Regeringsrätten vara den i ansökan beskrivna situationen att ett moderbolag köper andelarna i ett annat bolag i vilket det vid köpet finns realiserade eller orealiserade vinster. Om vinsterna förs över till moderbolaget sjunker värdet på andelarna i dotterbolaget. Regeringsrätten konstaterade vidare att om avdrag skulle medges för denna värdenedgång skulle det medföra att en i bolagssektorn uppkommen vinst i praktiken helt eller delvis undgick beskattning. Regeringsrätten menar att detta skulle uppstå genom att dotterbolaget kvittar vinsten från fastighetsförsäljningen mot lämnat koncernbidrag till moderbolaget och moderbolaget i sin tur kvittar mottaget koncernbidrag mot förlust vid andelsförsäljningen. Det skulle enligt Regeringsrätten således strida mot principen om att ett aktiebolags vinst skall beskattas en gång i bolagssektorn, att medge bolaget rätt till avdrag för den del av förlusten som svarar mot erhållet koncernbidrag.

Regeringsrätten har således diskuterat behovet av skatteneutrala regler för koncernbolag och framhållit vikten av att det skulle strida mot principen om ekonomisk dubbelbeskattning om avdrag medgavs i detta fall, då det enligt dem skulle medföra att en i bolagssektorn uppkommen vinst undgick beskattning. Vi kan hålla med om att ingen beskattning kommer att inträffa hos dotterbolaget eftersom dotterbolaget kvittar vinsten från fastighetsförsäljningen mot lämnat koncernbidrag till moderbolaget. Men vi ställer oss dock frågande till om moderbolaget i sin tur kan kvitta mottaget koncernbidrag mot förlusten vid andelsförsäljningen. Koncernbidraget tas ju upp till beskattning året innan dotterbolagsandelarna säljs med förlust. Detta innebär att koncernbidraget kommer att beskattas hos moderbolaget och först året därefter aktualiseras frågan om avdragsrätten för andelsförlusten.

Den skatteeffekt som inträder till följd av domslutet kommer dessutom att strida mot de domskäl som Regeringsrätten själv anger, nämligen att en bolagsvinst skall beskattas endast en gång i bolagssektorn och en gång i hushållssektorn. Enligt Arvidsson kommer nämligen en

trippelbeskattning att inträffa i bolagssektorn till följd av detta rättsfall.⁷⁵ Dubbelbeskattningsproblematiken och den merbeskattning som kommer att bli följd, kommer vi att behandla i avsnitt 17.

11.3 Sammanfattning

Sammanfattningsvis krävs således även i fortsättningen att en andelsförlust skall vara verklig för att vara avdragsgill. Rättsläget har därmed inte ändrats, utan rättsläget som gällde före reformen vid en förlustberäkning i inkomstslaget rörelse, skall även gälla efter reformen. Man skall således även i fortsättningen ta hänsyn till värdeöverföringar från dotterbolaget. En annan slutsats som kan dras av rättsfallet är att den valrätt som fanns mellan att tillämpa reglerna för rörelsebeskattning och för kapitalbeskattning inte längre finns kvar. Av rättsfallet framgår också att avdrag inte medges för en andelsförlust till den del förlusten sammanhänger med en överföring från dotterbolaget av en förvärvad men efter förvärvet realiserad dold reserv. I fallet hade överföringen formen av ett koncernbidrag men troligen gäller samma slutsats för överföring i form av utdelning.

12 Upparbetade vinstmedel

12.1 Inledning

I rättspraxis före skattereformen gjorde man inte någon åtskillnad mellan överföringar i form av vinstmedel som förvärvats och överföringar i form av vinstmedel som intjänats i dotterbolaget under innehavstiden.⁷⁶ I båda situationerna har andelsförlusten reducerats med hänsyn till värdeöverföringar från det avyttrade dotterbolaget. Man ansåg således att förlusten i båda situationerna endast var bokföringsmässig och inte verklig.

---

⁷⁵ Arvidsson, SvSkt 1996 s 437, 440, 449.

⁷⁶ Se t ex RÅ 1986 ref 52.

I förarbetena till skattereformen⁷⁷ framhöll departementschefen att en åtskillnad mellan dessa former av värdeöverföringar borde göras, vilket också efter reformen diskuterats inom doktrin och där den allmänna uppfattningen är att det vore motiverat att göra en sådan åtskillnad.⁷⁸

Frågan har vidare berörts även i praxis efter skattereformen även om den inte blev föremål för bedömning.⁷⁹ Regeringsrätten har däremot i ett förhandsbeskedsärende, RÅ 1997 ref 11, bedömt frågan om verklig förlust skall anses föreligga där överföringar skett från dotterbolaget av vinstmedel som intjänats under den tid som moderbolaget ägt andelarna i dotterbolaget. Rättsfallet refereras i avsnitt 12.2. I avsnitt 12.2.1 och 12.3 analyseras vilka slutsatser som kan dras av förhandsbeskedet, d v s vilka förutsättningar som krävs för att värdeöverföringar från ett avyttrat dotterbolag inte skall beaktas vid en förlustberäkning. Vad som torde gälla då värdeöverföringar härrör från såväl förvärvade som upparbetade vinstmedel redogörs i avsnitt 12.4 och i avsnitt 12.5 sammanfattas vilken betydelse rättsfallet har i förhållande till tidigare praxis.

12.2 RÅ 1997 ref 11

I RÅ 1997 ref 11 hade ett moderbolag med förlust sålt andelarna i sitt dotterbolag till en utomstående köpare. Under innehavstiden hade dotterbolaget lämnat både utdelning och koncernbidrag till moderbolaget. Överföringarna hade i sin helhet tagits från vinstmedel som uppkommit under innehavstiden. Förlusten ansågs verklig och därför avdragsgill.

Förutsättningarna i målet var följande. X AB avyttrade under 1995 andelarna i det helägda dotterbolaget Y AB till en utomstående köpare för 1 kr. Avyttringen skedde således med förlust. Som förklaring till det låga avyttringspriset anfördes överkapacitet och dåliga framtidsutsikter i branschen. Utredning hade lämnats i form av uppställningar som utvisade resultaten i dotterbolaget under innehavstiden, belopp som tillsköts i samband med nyemission, lämnade aktieägartillskott, erhållna utdelningar samt lämnade och erhållna koncernbidrag. Vidare lämnades utredning över eget kapital och obeskattade reserver i dotterbolaget per 1976-12-31 och 1994-12-31. Av denna utredning framgick att kapitalet ökat

---

⁷⁷ Lagrådsremiss om Reformerad Inkomst- och Företagsbeskattning, Del 1 s 198-199.

⁷⁸ Karlsson, SN 1992 s 113, Wiman, Koncernbeskattning s 187 och Zackrisson, SN 1991 s 275.

⁷⁹ Se Skatterättsnämndens och Regeringsrättens motivering i RÅ 1995 ref 83.

under perioden 1977-1994 och att lämnade utdelningar och koncernbidrag i sin helhet tagits ur vinstmedel som uppkommit under den tid som dotterbolaget varit i koncernens ägo. Någon dold överföring av tillgångar från dotterbolaget som kan påverka förlustberäkningen hade inte ägt rum.

X AB önskade svar på frågan om den skattemässiga förlusten på andelsinnehavet i dotterbolaget skulle beräknas med beaktande av de belopp som motsvarade lämnade utdelningar och koncernbidrag till X AB eller annat bolag i X-koncernen under perioden från det första förvärvet av andelar i dotterbolaget 1976 fram till avyttringen av dotterbolaget 1995. Om svaret var jakande, var frågan om förlusten skulle reduceras med såväl lämnade utdelningar som lämnade koncernbidrag och om av dotterbolaget mottagna koncernbidrag fick avräknas mot lämnade koncernbidrag.

Regeringsrätten fastställde det beslut som Skatterättsnämnden kommit fram till och anslöt sig till nämndens bedömning. Man ansåg att den skattemässiga förlusten skall beräknas utan beaktande av de koncernbidrag och utdelningar som dotterbolaget lämnat under innehavstiden. I den inledande delen av motiveringen anfördes, i samband med att förutsättningarna i ärendet redovisades, att lämnade koncernbidrag och utdelningar i sin helhet tagits från vinstmedel som uppkommit under innehavstiden och att det vid detta förhållande föreligger en sådan identitet mellan vad som ursprungligen förvärvats och vad som nu avyttrats att förlusten är att bedöma som verklig. Vidare framhölls att dotterbolagets egna beskattade kapital hade ökat under innehavstiden och några dolda vinstöverföringar hade inte ägt rum.

Det har framhållits att rättsläget efter skattereformen genom denna dom klarnat betydligt.⁸⁰ I så mån kan man hålla med om att rättsläget klarnat, att det framgår att värdeöverföringar från ett avyttrat dotterbolag skall beaktas vid en förlustberäkning även efter skattereformen. Det framgår också av det nu behandlade rättsfallet, att man i vissa fall inte skall beakta värdeöverföringar från dotterbolaget av egna upparbetade vinstmedel. Arvidsson anser däremot att det är svårt att få någon klarhet i vad som krävs för att överföringar av detta slag inte skall beaktas, eftersom Regeringsrättens motivering i vissa delar är både oklar och

---

⁸⁰ Jansson, SvSkt 1997 s 263.

svårtolkad. Han anser därför att det kan vara svårt att dra några säkra slutsatser av denna dom.⁸¹

12.2.1 Begreppet identitet

Enligt Arvidsson är det svårt av Regeringsrättens domskäl att se vilka förutsättningar som krävs för att man inte skall beakta värdeöverföringar av egna upparbetade vinstmedel från dotterbolaget vid en förlustberäkning. Motiveringen lyder att överföringarna i detta fall, i sin helhet tagits från vinstmedel som uppkommit under innehavstiden och att det vid detta förhållande föreligger en sådan identitet mellan vad som ursprungligen förvärvats och vad som nu avyttrats att förlusten är att bedöma som verklig. Han ställer sig frågande till vad som menas med ”identitet mellan vad som ursprungligen förvärvats och vad som nu avyttrats”. Någon närmare förklaring eller någon definition av själva begreppet ”identitet” har Regeringsrätten inte lämnat. Innebär identitetsbegreppet att det som avyttrats skall innehålla exakt samma tillgångar som det hade när det först förvärvades? Föreligger det identitet mellan vad som ursprungligen förvärvats och vad som avyttrats även då en tillgång i bolaget ersatts med en annan? Föreligger identitet även då bolaget som man kan ha ägt under flera år, under denna tid ersatts med helt nya tillgångar?⁸²

Identitetsproblemet har berörts av von Bahr vid beräkning av kapitalvinst och kapitalförlust. Enligt honom förutsätter en korrekt beräkning att försäljningspriset och anskaffningspriset avser samma tillgång. Föreligger inte sådan identitet, avyttringen har till exempel inte omfattat hela den ursprungligen förvärvade egendomen, måste anskaffningspriset jämkas så att det svarar mot vad som avyttrats. Beräkningen kan enligt honom således inte grundas endast på en formell jämförelse mellan försäljningspriset och anskaffningspriset utan hänsyn måste också tas till förändringar i egendomens substans under innehavstiden. Han anser att en vinst eller förlust som beror på bristande identitet mellan förvärvad och avyttrad egendom endast är skenbar och skall således inte beaktas vid beräkningen. Vidare framhåller von Bahr att problem till följd av att den avyttrade egendomen har förändrat identitet under innehavstiden kan uppkomma i många olika situationer. Det finns dock enligt honom inte

---

⁸¹ Arvidsson, SvSkt 1997 s 542.

⁸² A a s 543.

några bestämda svar på dessa frågor och andra frågor rörande identitetsproblem vid beräkningen.⁸³

Enligt Arvidsson är det möjligt att det inte föreligger något identitetskrav överhuvudtaget. Det är möjligt att det enda krav som ställs för att överföringarna inte skall beaktas, är att överföringarna bestått av vinstmedel som uppkommit under innehavstiden. Om däremot motiveringen skall tolkas så att det föreligger ett identitetskrav, är det enligt honom minst två krav som måste vara uppfyllda för att värdeöverföringarna inte skall beaktas. För det första, att det är egna upparbetade vinstmedel som överförts och för det andra, att det förligger identitet mellan det som förvärvats och det som nu avyttrats.⁸⁴

Arvidsson anser därutöver att man också skulle kunna tänka sig att det krävs att dotterbolagets egna beskattade kapital inte får minska under innehavstiden.⁸⁵ I den inledande delen av motiveringen i RÅ 1997 ref 11 uttalas nämligen att dotterbolagets egna beskattade kapital ökat under innehavstiden. Denna omständigheten nämns i samband med att förutsättningarna i ärendet redovisas, men det framgår inte av den efterföljande motiveringen om denna förutsättning beaktas vid bedömningen. I samband med detta nämns också att några dolda vinstöverföringar inte har skett.

Det är således enligt Arvidsson svårt att dra några säkra slutsatser om vilka krav som måste vara uppfyllda för att en korrigerig av andelsförlusten med gjorda överföringar från dotterbolaget inte skall äga rum. Om det kan anses ensamt tillräckligt att kravet på att överföringarna i sin helhet tagits från egna intjänade vinstmedel är uppfyllt eller om det dessutom krävs att det föreligger identitet mellan det som förvärvats och det som avyttrats och/eller att det egna beskattade kapitalet inte minskat under innehavstiden, är enligt honom således osäkert. Vi anser däremot att det är tillräckligt att överföringarna tagits från egna intjänade vinstmedel för att en korrigerig av andelsförlusten inte skall äga rum. Vi har således tolkat motiveringen så, att om överföringarna tagits från vinstmedel som upparbetats

---

⁸³ von Bahr, SN 1988 s 578-581 och von Bahrs skiljaktiga mening i RÅ 1986 ref 104.

⁸⁴ Arvidsson, SvSkt 1997 s 543.

⁸⁵ Det som enligt Arvidsson skulle kunna tala för att kravet på att överföringarna i sin helhet tagits från egna intjänade vinstmedel inte är tillräckligt, för att undgå en förlustkorrigerig, är att man i motiveringen jämför förutsättningarna i ärendet med förutsättningarna i RÅ 1986 ref 52. I det rättsfallet hade det egna beskattade kapitalet minskat under innehavstiden, medan dotterbolagets egna beskattade kapital i detta fall ökat under innehavstiden. Arvidsson, SvSkt 1997 s 543-544.

under det egna innehavet, så anses det automatiskt föreligga identitet mellan det som förvärvats och det som avyttrats.

12.3 Föreslagen lagreglering

Med anledning av konsekvenserna av värdeöverföringar – om dessa överföringar medför att ett moderföretag avyttrar andelarna i ett dotterföretag med förlust – samt med 1997 års rättsfall som utgångspunkt tog Företagsskatteutredningen, som tidigare nämnts, initiativ till att utreda möjligheterna för lagreglering. Denna reglering innebär att omkostnadsbeloppet för andelar i dotterföretag skall reduceras om ett gammalt värde har överförts från dotterföretaget till moderföretaget. Omkostnadsbeloppet skall dock inte justeras om värdeöverföringen medfört beskattning hos moderföretaget.⁸⁶ Med gamla värden avser Företagsskatteutredningen vinster eller upparbetade värden som finns hos dotterföretaget vid moderföretagets förvärv av andelarna, med andra ord förvärvade vinstmedel. Det skall återigen påpekas att utredningens lagförslag togs upp i lagrådsremissen, men fick kritik av Lagrådet och med anledning av detta lade Regeringen inte fram något förslag om behandling av värdeöverföringar i propositionen.

Med utgångspunkt från Företagsskatteutredningens lämnade lagförslag verkar det dock som utredningen- till skillnad från Arvidsson - har tolkat Regeringsrättens domskäl i RÅ 1997 ref 11 som att det enda krav som ställs för att man inte skall beakta värdeöverföringar, är att värdeöverföringarna består av vinstmedel som uppkommit under innehavstiden.⁸⁷ Som nämnts delar vi denna uppfattning vilket även RSV⁸⁸ förefaller göra.

12.4 Värdeöverföringar från såväl förvärvade som upparbetade vinstmedel

Det framgår av Regeringsrättens motivering att överföringarna i detta fall i sin helhet tagits från vinstmedel som uppkommit under den egna innehavstiden. Innebär detta att samtliga överföringar som skett från dotterbolaget måste ha tagits från sådana vinstmedel för att en

---

⁸⁶ SOU 1998:1 s 125, 128-129.

⁸⁷ A bet s 124-125.

⁸⁸ RSV, Något om verklig förlust vid försäljning av ”näringsbetingade” aktier, 1998 s 4, 7.

korrigerig av förlustavdraget inte skall ske? Vad händer om överföringarna har skett både av förvärvade och egna vinstmedel? Görs då en kvotering av överföringarna så att endast överföringar av förvärvade vinstmedel beaktas eller är det så att förlustavdraget minskas med samtliga överföringar då de till någon del består av förvärvade vinstmedel? I praxis före skattereformen har avdrag vägrats då värdeöverföringarna består både av förvärvade vinstmedel och egna upparbetade vinstmedel.⁸⁹ För att man vid förlustberäkningen efter skattereformen inte skall beakta överföringar från det avyttrade dotterbolaget har Arvidsson tolkat RÅ 1997 ref 11 som att det onekligen krävs att gjorda överföringar i sin helhet tagits från egna upparbetade vinstmedel och inte till någon del från förvärvade vinstmedel.⁹⁰

Företagsskatteutredningen och RSV har framhållit att en vinst som uppkommit hos dotterföretaget efter förvärvet inte behöver ha tjänats in efter förvärvet utan kan avse realisation av tidigare upparbetade värden. Enligt dem ingår dessa vinster inte i upparbetade vinstmedel. På grund av detta måste en uppdelning mellan upparbetade och förvärvade vinstmedel göras. Det finns inte någon modell för hur en sådan uppdelning ska göras om det vid tidpunkten för överföringen finns både förvärvade och upparbetade vinstmedel. Företagsskatteutredningen och RSV anser dock att överföringen i sådana fall i första hand skall avse upparbetade vinstmedel. Huruvida ett värde skall anses ha uppkommit före eller efter förvärvet får enligt dem bedömas efter omständigheterna i det enskilda fallet.⁹¹ RSV har dock lämnat några synpunkter på vad som kan beaktas vid utredningen.⁹² Företagsskatteutredningen och RSV synes således vara av den uppfattningen att en kvotering skall göras då överföringarna består av både förvärvade och upparbetade vinstmedel, vilket vi också anser.

I praktiken kan det även vara mycket svårt att avgöra vilka vinstmedel som fanns i dotterbolaget då det förvärvades och vilka vinstmedel som upparbetats under den tid som dotterbolaget varit i koncernens ägo. Det är dock den skattskyldiges sak att visa att förutsättningarna för avdragsrätt för andelsförlusten förligger. I denna situation kommer det således att ställas höga krav på den skattskyldiges redovisning. Ofta kan också lång tid ha gått mellan förvärvet av dotterbolaget och avyttringen av detsamma. Under denna period kan överföringar ha skett både av vinstmedel som fanns vid förvärvet och sådana vinstmedel som

---

⁸⁹ RÅ 1986 ref 52.

⁹⁰ Arvidsson, SvSkt 1997 s 544.

⁹¹ SOU 1998:1 s 130 och RSV, Något om verklig förlust vid försäljning av ”näringsbetingade” aktier, 1998 s 11.

upparbetats under det egna innehavet.⁹³ I RÅ 1997 ref 11 fanns dock en utförlig utredning som utvisade resultaten i dotterbolaget under innehavstiden. En uppställning som utvisade erhållna utdelningar samt lämnade och erhållna koncernbidrag hade bilagts. Vidare fanns en uppställning över eget kapital och obeskattade reserver, av vilken det framgick att dotterbolagets egna beskattade vinster ökat under innehavstiden. Av utredningen framgick också att utdelningar och koncernbidrag i sin helhet tagits från vinstmedel som intjänats under den tid som dotterbolaget varit i koncernens ägo och någon dold överföring av tillgångar från dotterbolaget hade inte ägt rum.

12.5 Sammanfattning

RÅ 1997 ref 11 torde innebära en utveckling av tidigare praxis och inte en praxisändring.⁹⁴ I praxis före skattereformen skulle i inkomstslaget rörelse beaktas alla former av värdeöverföringar från det avyttrade dotterbolaget. Även efter skattereformen har Regeringsrätten fastslagit, både i tidigare rättsfall⁹⁵ och i det nu aktuella fallet att värdeöverföringar från dotterbolaget skall beaktas vid en förlustberäkning i inkomstslaget näringsverksamhet. Skattereformen har således inte ändrat på det i praxis uppställda kravet att en förlust skall vara verklig för att vara avdragsgill. Den praxis som utvecklats före reformen gäller således även efter reformen. Hänsyn skall således även i fortsättningen tas till värdeöverföringar som skett från det avyttrade dotterbolaget. Däremot har man i det aktuella fallet endast gjort ett undantag från denna praxis i de fall värdeöverföringarna bestått av vinstmedel som upparbetats under den egna innehavstiden.

---

⁹² Se RSV, Något om verklig förlust vid försäljning av ”näringsbetingade” aktier, 1998 s 11-12.

⁹³ Jansson, SvSkt 1997 s 263, RSV, Något om verklig förlust vid försäljning av ”näringsbetingade” aktier, 1998 s 13-15 och Zackrisson, SN 1991 s 276.

⁹⁴ Arvidsson, SvSkt 1997 s 542.

⁹⁵ RÅ 1995 ref 83.

13 Är verklig förlust tillämpligt på fysisk person?

13.1 Inledning

Enligt rättspraxis skulle aktiebolag vid beräkning av förlust på avyttring av andelar i dotterbolag ta hänsyn till vissa överföringar som skett från det avyttrade dotterbolaget i form av skattefria utdelningar, koncernbidrag m m. Om dotterbolaget hade gjort sådana värdeöverföringar skulle moderbolaget reducera förlusten på de avyttrade andelarna med värdet av dessa överföringar. Man ansåg såldes i koncernperspektiv förlusten inte vara verklig utan endast bokföringsmässig. Någon avdragsrätt för sådana förluster medgavs därför inte. Denna rättstillämpning, som gällde inkomstslaget rörelse (näringsverksamhet), utbildades i praxis under tiden före 1990 års skattereform.

Genom rättsfallen RÅ 1986 ref 52 och 104 erhöll emellertid ett aktiebolag rätt att välja mellan att beräkna och yrka avdrag för förlust på näringsbetingade andelar antingen enligt reglerna om driftsförlust i inkomstslaget rörelse (näringsverksamhet) eller enligt reglerna om realisationsförlust i inkomstslaget tillfällig förvärvsverksamhet (kapital). Om aktiebolaget valde de senare reglerna behövde bolaget vid denna beräkning inte ta hänsyn till några värdeöverföringar som skett från det sålda bolaget. Denna valrätt fick av naturliga skäl stor betydelse i de situationer där värdeöverföringar hade förekommit från det avyttrade dotterbolaget.

I rättsfallet RÅ 1995 ref 83 slog Regeringsrätten fast att ett aktiebolag efter skattereformen vid förlustberäkning inte längre har valrätt utan endast kan tillämpa reglerna för inkomstslaget näringsverksamhet. Regeringsrätten gjorde också genom detta rättsfall klart att ett aktiebolag inte är berättigat till avdrag för den del av förlusten vid avyttring av andelarna i ett dotterbolag som svarar mot ett från dotterbolaget uppburet koncernbidrag, som i sin tur härrör från vinst på en förvärvad, men efter förvärvet realiserad dold reserv i dotterbolaget.

I rättsfallet RÅ 1997 ref 11 har Regeringsrätten emellertid funnit att begreppet verklig förlust inte omfattar sådana värdeöverföringar som hänför sig till vinstmedel, som intjänats i dotterbolaget under den tid som moderbolaget har ägt andelarna i bolaget. I detta rättsfall har

Regeringsrätten nyanserat sin rättstillämpning. Det är dock inte fråga om en praxisändring utan det rör sig endast om en utveckling av tidigare rättspraxis. Detta rättsfall liksom rättsfallet RÅ 1995 ref 83 bekräftar att skattereformen 1990 inte ändrat på den rättspraxis som utvecklats på detta område under tiden före skattereformen med avseende på reglerna om rörelsebeskattning.

En fråga man kan ställa sig är om man skall tillämpa det i rättspraxis utmöntrade begreppet verklig förlust även vid avyttring av andelar som ägs av en fysisk person där det förekommit skattefri utdelning enligt lättnadsreglerna från det avyttrade aktiebolaget till andelsägaren. Denna fråga har prövats i RÅ 1997 ref 67. Skatterättsnämndens och Regeringsrättens bedömning i rättsfallet redogörs för i avsnitt 13.3 och i avsnitt 13.4 framgår vilka slutsatser man kan dra av rättsfallet. I avsnitt 13.2 sker dock först en allmän redogörelse för lättnadsreglerna.

13.2 Allmänt om lättnadsreglerna

Ekonomisk dubbelbeskattning innebär, som vi redogjort för i avsnitt 2.2, att aktiebolags inkomster beskattas två gånger, d v s en gång i bolagssektorn och en gång i hushållssektorn. Med verkan från 1 januari 1997 har lättnader införts för fysiska ägare i onoterade små och medelstora företag. Lättnaden har konstruerats så att en viss del av utdelningen och kapitalvinsten undantas från beskattning hos andelsägaren och innebär således en lindring i den ekonomiska dubbelbeskattningen.

Lättnaden omfattar svenska andelar som inte är noterade vid en börs i Sverige eller utomlands eller föremål för liknande notering.⁹⁶ Detta innebär att andelar på A-, OTC- och O-listorna hamnar utanför systemet och enligt RSV bör motsvarande gälla för andelar på SBI-, IM- respektive Göteborgslistan samt andelar på Aktietorget och Nya Marknaden. För att gränsdragningen inte skall kunna kringgås får inte heller bolaget direkt eller genom dotterföretag äga andelar med en röst eller kapitalandel på 25 procent eller mer i ett svenskt marknadsnoterat aktiebolag.⁹⁷

---

⁹⁶ 43 kap. 1 och 2 §§ IL (35 § 1a mom 1 st SIL).

⁹⁷ 24 kap. 15 § IL (7 § 8 mom SIL).

Den införda lättningen gäller utdelning som annars skulle ha beskattats i inkomstslaget kapital, och kommer därför normalt enbart kunna utnyttjas av fysiska personer och dödsbon som är skattskyldiga i Sverige.

Det belopp som undantas från skatteplikt, lättningsbeloppet, beräknas som 70 procent av statslåneräntan vid utgången av november månad året före beskattningsåret multiplicerad med summan av anskaffningskostnaden för andelen och 100 procent av ett löneunderlag.⁹⁸ Med anskaffningskostnad avses det anskaffningsvärde som skulle använts vid en kapitalvinstberäkning om andelen avyttrats vid tidpunkten för utdelningen.

Vid ägarbyte gäller att om andelen förvärvats under beskattningsåret och om bolaget tidigare under året lämnat utdelning, får den nya ägaren inte beräkna något lättningsbelopp.⁹⁹ Vidare gäller att om det belopp som delats ut under beskattningsåret understiger vad som enligt lättningsreglerna hade kunnat delas ut eller om någon utdelning inte utgått, får överskjutande utrymme av lättningsbeloppet sparas för skattefri utdelning senare år.¹⁰⁰

För att belysa hur en beräkning av lättningsbeloppet går till skall här anföras ett exempel:

En fysik person mottar en utdelning på 10 000 kr. Antag att andelarna anskaffats för 100 000 kr och att det finns ett löneunderlag¹⁰¹ på 50 000 kr, d v s totalt 150 000 kr. Statslåneräntan antas vara 7 procent. Lättningssatsen bli då $(70\% * 7\%) = 4,9\%$ och lättningsbeloppet blir i sin tur $(4,9\% * 150\ 000) = 7350$ kr. Detta innebär att av utdelningen på 10 000 kr kommer 7350 kr, att bli skattefritt och resterande 2650 kr kommer att beskattas i kapital.

13.3 RÅ 1997 ref 67

Förutsättningarna i rättsfallet var följande. En fysisk person, X, avsåg att förvärva samtliga andelar i ett aktiebolag och att låta bolaget dela ut samtliga fria vinstmedel. En del av utdelningen skulle vara undantagen från beskattning enligt 3 § 1 a mom. SIL (43 kap. 1-2 §§

---

⁹⁸ 43 kap. 3 § IL (3 § 1b mom 1 st SIL).

⁹⁹ 43 kap. 5 § IL (3 § 1b mom 2 st SIL).

¹⁰⁰ 43 kap. 6 § IL (3 § 1c mom SIL).

IL). Efter utbetalningen av utdelningen skulle andelarna avyttras. Köpeskillingen beräknades komma att understiga X:s anskaffningskostnad med ett belopp som i stort sett skulle motsvara den erhållna utdelningen.

I ansökan om förhandsbesked frågade X om anskaffningsvärdet skulle reduceras med den skattefria utdelningen vid beräkningen av kapitalförlusten. Om så inte var fallet önskade X besked om lagen mot skatteflykt var tillämplig på förfarandet.

Skatterättsnämnden fann, att X:s anskaffningsvärde för andelarna i aktiebolaget vid beräkning av kapitalförlust skulle reduceras med den skattefria utdelning som X mottagit från aktiebolaget och därmed förföll frågan om tillämpning av lagen mot skatteflykt.

Skatterättsnämnden inledde sin motivering med att framhålla att principen att en förlust, för att vara avdragsgill, skall vara verklig och inte enbart fiktiv, efter 1990 års skattereform får anses äga allmän giltighet. Den framhöll därefter, att utdelningen från aktiebolaget skulle tas från vinstmedel som fanns i bolaget vid förvärvet. Med hänvisande till rättsfallen RÅ 1995 ref 83 och RÅ 1997 ref 11 slog Skatterättsnämnden fast, att det vid detta förhållande inte förelåg sådan identitet mellan vad som förvärvats och vad som avyttrats att förlusten kunde bedömas som verklig. Förlusten skulle därför reduceras med den lämnade utdelningen till den del denna var undantagen från skatteplikt.

Regeringsrätten ändrade Skatterättsnämndens förhandsbesked och förklarade att mottagen skattefri utdelning inte skulle beaktas vid beräkning av avdragsgill kapitalförlust enligt SIL. Däremot ansåg Regeringsrätten att lagen mot skatteflykt var tillämplig på förfarandet.

Regeringsrätten konstaterade inledningsvis att den tänkta innehavstiden av andelarna för X inte hade angivits närmare men att det av ansökningen fick anses framgå att innehavet var avsett att bli mycket kortvarigt. Den fortsatte därefter med att utförligt redogöra för bakgrunden till lättnadsreglernas tillkomst och reglernas tekniska konstruktion.

Regeringsrätten framhöll därvid att lättnadsreglerna syftar till att avkastningen på i aktiebolaget satsat kapital skall undantas från beskattning till den del den motsvarar en

---

¹⁰¹ Löneunderlaget beräknas m h a 43 kap. 12-16 §§ IL (12 d mom 1 st SIL).

schablonmässigt beräknad avkastning på en riskfri placering av motsvarande kapital. I den mån innehavstiden och den tid för vilken lättnadsbelopp beräknas stämmer överens finns därför ingen anledning att låta det förhållandet att utdelning tagits emot utan beskattning påverka avdraget för en kapitalförlust.

Lättnadsreglerna tar också i tekniskt hänseende hänsyn till om det har skett ett ägarbyte av andelarna under beskattningsåret. Reglerna innebär enligt Regeringsrätten att ett oreducerat lättnadsbelopp för det året får användas av den som äger andelen när utdelning första gången sker under året. Sker ingen utdelning beräknas lättnadsbeloppet för den som äger andelen vid utgången av året och sparas till nästa år. Jämfört med alternativet att beräkna lättnadsbelopp för varje ägare under året med beaktande av hans innehavstid har den valda regleringen enligt Regeringsrätten avsevärda praktiska fördelar och torde också innebära en ökad möjlighet att använda lättnadsbeloppet vid utdelning.

Med hänvisning till reglernas utformning slog Regeringsrätten därefter fast, att det förhållandet att utdelning som är undantagen från skatteplikt erhållits på andelar som innehafts under endast en del av året i och för sig inte bör påverka avdraget för kapitalförlust. När det sedan gällde frågan om skatteflyktslagen var tillämplig på förfarandet konstaterade Regeringsrätten till en början att det givetvis innebar en skatteförmån för sökanden att förfarandet skattemässigt sammantaget gav upphov till underskott trots att det ekonomiskt sett inte lett till vare sig vinst eller förlust. Härefter anförde Regeringsrätten ”trots att förmånens exakta belopp inte är känt står det klart att den inte kan anses som oväsentlig. Det har vidare inte ens påståtts att det förlegat något annat skäl för förfarandet än skatteskal. Regeringsrätten finner också – mot bakgrund bl a av vad som ovan återgivits om syftet med lättnadsreglerna och avvägningen av lättnaden – att en taxering på grundval av förfarandet skulle strida mot grunderna för lättnadsreglerna” och att lagen mot skatteflykt således var tillämplig på förfarandet.

13.4 Analys av rättsfallet

Det i rättspraxis utmönstrade begreppet verklig förlust skall enligt Skatterättsnämndens uppfattning tillämpas även vid avyttring av andelar som ägs av en fysisk person där det har

förekommit skattefria värdeöverföringar mellan det avyttrade aktiebolaget och andelsägaren. Med andra ord innebär detta att Skatterättsnämnden anser att man efter skattereformen 1990 skall tillämpa begreppet verklig förlust inte bara i inkomstslaget näringsverksamhet utan även i inkomstslaget kapital.

Regeringsrätten delar dock inte Skatterättsnämndens uppfattning, d v s den anser inte att man skall tillämpa begreppet verklig förlust på det aktuella förfarandet. Regeringsrätten konstaterar härvid att det förhållandet att en utdelning är skattefri inte bör påverka avdraget för kapitalförlust. Regeringsrätten slår sålunda i princip fast att begreppet verklig förlust inte är tillämpligt i inkomstslaget kapital och därmed inte indirekt bör påverka tillämpningen av lättnadsreglerna.

Syftet med lättnadsreglerna är enligt förarbetena att främja investeringar hos mindre företag genom att kompensera företagen för den högre kapitalkostnad som dessa kan antas ha i jämförelse med större företag. Det är för att stimulera befintliga andelsägare liksom nya andelsägare till att satsa kapital i företag som lättnadsreglerna tillkommit. Lättnadsreglernas syfte är att sänka kostnaden för investeringar finansierade med eget kapital.¹⁰² Detta sker genom att investeraren, d v s andelsägaren, erhåller en skattelättnad på avkastningen på satsat kapital. Skattelättnaden skall därvid motsvara en schablonmässigt beräknad avkastning på en riskfri placering av motsvarande kapital.¹⁰³

Med utgångspunkt från lättnadsreglernas syfte och ordalydelse stämmer således Regeringsrättens slutsats. Det som däremot är mycket svårt att förstå är den helomvändning som Regeringsrätten gör när den prövar huruvida lagen mot skatteflykt är tillämplig på förfarandet. Regeringsrätten konstaterar nu att förfarandet innebär en skatteförmån som inte är oväsentlig, eftersom det ”skattemässigt sammantaget ger upphov till underskott trots att det ekonomiskt sett inte lett till vare sig vinst eller förlust” och att lagen mot skatteflykt därmed är tillämplig.

Enligt Arvidsson är det mycket svårt att förstå vad Regeringsrätten åsyftar med att förfarandet innebär en skatteförmån som inte är oväsentlig och att lagen mot skatteflykt är tillämplig. Arvidsson har tolkat detta som att Regeringsrätten åsyftat att begreppet verklig förlust även är

---

¹⁰² Se Prop 1996/97:45 s 38-40.

tillämpligt i inkomstslaget kapital, men att den juridiska grunden härför inte är rättspraxis och det s k begreppet identitet utan istället lagen mot skatteflykt. Det som enligt Arvidsson talar för att Regeringsrätten åsyftat att man skall tillämpa begreppet verklig förlust i inkomstslaget kapital, är att Regeringsrätten motiverar sitt domslut med att konstatera att det aktuella ”förfarandet skattemässigt ger upphov till underskott trots att det ekonomiskt sett inte lett till vare sig vinst eller förlust.” Arvidsson menar att detta motiv onekligen påminner mycket om de tankar som låg bakom det i rättspraxis under tiden före skattereformen 1990 utmöntrade begreppet verklig förlust. Regeringsrätten borde dock enligt honom tydligare ha markerat att den därvid avsåg begreppet verklig förlust som Skatterättsnämnden gjorde i sin motivering. Arvidsson menar vidare att det som talar emot en sådan tolkning är att Regeringsrättens domslut står i strid med lättnadsreglernas ordalydelse och syfte. Han menar också att begreppet verklig förlust var väl bekant för lagstiftaren vid tidpunkten för lättnadsreglernas tillkomst. Om lagstiftaren hade önskat att man skulle beakta gällande rätt i vad avser detta begrepp borde den dels ha tillkännagett detta i förarbetena till reglerna, dels tekniskt utformat de på ett annorlunda sett.¹⁰⁴

Bergström har tolkat det aktuella förfarandet i RÅ 1997 ref 67 som att det skapades en icke verklig förlust och att det därför hade varit naturligare att Regeringsrätten hade vägrat avdrag för förlusten såsom en icke verklig förlust än att tillämpa skatteflyktslagen. Med andra ord anser han att begreppet verklig förlust även skall vara tillämpligt på fysiska personer.¹⁰⁵

Vi har däremot tolkat Regeringsrättens motivering som att begreppet verklig förlust inte är tillämpligt i inkomstslaget kapital, då detta inte är förenligt med lättnadsreglernas syfte och ordalydelse, och att lagen mot skatteflykt endast är tillämplig på grund av rättsfallets särskilda omständigheter, t ex den korta innehavstiden av andelarna, förvärvet av ett vinstbolag och värdeöverföring i form av skattefri utdelning. Regeringsrätten hade troligen inte tillämpat lagen mot skatteflykt om innehavstiden av andelarna hade varit längre samt den skattefria utdelningen hade skett av vinstmedel som upparbetats under den tid som andelarna hade ägts av mottagaren av utdelningen.

---

¹⁰³ 43 kap. 3-5 §§ IL (3 § 1 b mom SIL).

¹⁰⁴ Arvidsson, SvSkt 1998 s 519-520.

¹⁰⁵ Bergström, SN 1998 s 361.

Den slutsats man, enligt vår mening, således kan dra av RÅ 1997 ref 67 är att man inte skall tillämpa begreppet verklig förlust även vid avyttring av andelar som ägs av en fysisk person där det förekommit skattefria värdeöverföringar mellan det avyttrade aktiebolaget och andelsägaren. Vi anser med andra ord inte att tillämpningen av begreppet verklig förlust har utvidgats till att även omfatta inkomstslaget kapital, d v s fysiska personer.

14 Koncernbidrag till det avyttrade dotterbolaget

14.1 Inledning

Hur skall värdeöverföringar som sker till det avyttrade dotterbolaget från moderbolaget beaktas vid en förlustberäkning efter skattereformen? Om moderbolaget får räkna in värdet på dessa överföringar i anskaffningskostnaden för andelarna innebär detta att andelsförlusten ökas vid en avyttring av andelarna. Detta leder i så fall till en större avdragsrätt och minskade skatteintäkter för staten. Om man tänker sig att ett moderbolag har förvärvat ett dotterbolag för 100 tkr och sedan under innehavstiden lämnat ett koncernbidrag på 50 tkr till dotterbolaget. När dotterbolaget sedan avyttras till en extern köpare för 150 tkr kommer en kapitalförlust på 100 tkr att uppstå om moderbolaget får inräkna det lämnade koncernbidraget i anskaffningsvärdet för dotterbolaget ($100-150+50=-100$). Får moderbolaget däremot inte räkna in koncernbidraget uppkommer endast en förlust på 50 tkr ($100-150=-50$). Frågan hur man vid en förlustberäkning skall beakta överföringar, bl a i form av koncernbidrag, som sker till det avyttrade dotterbolaget har före skattereformen varit föremål för bedömning i ett förhandsbeskedsärende, RÅ 1990 ref 102, vilket kommer att refereras i avsnitt 14.3. I avsnitt 14.4 analyseras hur man ser och bör se på ett koncernbidrag till det avyttrade dotterbolaget vid förlustberäkningen och i avsnitt 14.5 sammanfattas slutsatserna av analysen. Först kommer vi dock i avsnitt 14.2 att redogöra för syftet med ett koncernbidrag och under vilka förutsättningar ett företag kan lämna och motta ett sådant.

14.2 Allmänt om koncernbidrag

14.2.1 Inledning

Enligt neutralitetsprincipen bör skattereglerna utformas på sådant sätt att det ur koncernens synvinkel är likgiltigt hur man väljer att organisera verksamheten. Det innebär bl a att om en del av koncernen går med underskott bör detta underskott kunna kvittas mot rörelseöverskott i andra delar av koncernen. Bedrivs vinst- och förlustverksamheten inom ett enda företag kan normalt kvittning äga rum, eftersom all verksamhet utgör en förvärvskälla. I en koncern där förlustverksamheten bedrivs i ett företag och vinstverksamheten i ett annat kan ingen resultatutjämnning ske eftersom koncernen inte utgör ett skattesubjekt utan varje enskilt bolag utgör ett självständigt skattesubjekt. För att valet av organisationsform – ett företag eller flera företag i en koncern - inte skall styras av skattemässiga överväganden har lagstiftaren infört särskilda regler för hur ett överskott i ett koncernföretag skall kunna kvittas mot underskott i ett annat. Detta sker genom reglerna om koncernbidrag. Syftet med koncernbidragsreglerna är således att skattebelastningen för en koncern varken bör vara större eller mindre än om verksamheten hade bedrivits i ett enda bolag.¹⁰⁶

Den form man valt för resultatutjämnning inom koncern innebär att ett företag, under vissa förutsättningar, med avdragsrätt kan få utge ett *öppet koncernbidrag* till ett annat företag inom koncernen. För det mottagande företaget utgör koncernbidraget i sin tur en skattepliktig intäkt.¹⁰⁷

14.2.2 Allmänna förutsättningar för koncernbidrag

Företagskretsen

De företag som omfattas av koncernbidragsreglerna är moderföretaget som är svenskt aktiebolag, svensk ekonomisk förening, svensk sparbanks, svensk ömsesidigt försäkringsföretag eller sådan svensk stiftelse eller svensk ideell förening som inte är begränsat skattskyldig. Vad gäller dotterföretag skall dessa vara svenska aktiebolag eller svenska ekonomiska föreningar.¹⁰⁸

---

¹⁰⁶ Se Lodin m fl, Inkomstskatt s 380 och Wiman, Koncernbeskattning s 60.

¹⁰⁷ 35 kap. 1 § 1 st IL (2 § 3 mom 1 st. SIL).

¹⁰⁸ 35 kap. 2 § 1 st IL (2 § 3 mom 1 st SIL).

Vissa typer av företag kan inte med skattemässig verkan varken ge eller ta emot koncernbidrag. De företag som så att säga diskvalificeras eller faller utanför koncernbidragsreglerna är privatbostadsföretag, förvaltningsföretag och investmentföretag.¹⁰⁹ Skälet till att privatbostadsföretag och investmentföretag är förhindrade att delta i ett koncernbidragsarrangemang är att de schablonbeskattas inom ramen för IL.

Ett svenskt aktiebolag, som exempelvis genom att styrelsen och VD är bosatta i ett annat land, flyttar sitt skatterättsliga hemvist från Sverige genom tillämpning av dubbelbeskattningsavtal, omfattas inte heller av koncernbidragsreglerna. Ett svenskt moderbolag till ett sådant bolag kan således inte med avdragsrätt lämna koncernbidrag till ett sådant dotterföretag, trots att det är ett helägt svenskt aktiebolag.¹¹⁰

Helägt dotterföretag

För att omfattas av koncernbidragsreglerna krävs att ett dotterbolag är helägt. Ett helägt dotterbolag är ett bolag där moderföretaget äger mer än 90 % av det totala antalet andelar i dotterföretaget. Hur stor andel av röstetalet som andelarna representerar saknar alltså betydelse i detta sammanhang.¹¹¹

Helägt hela beskattningsåret

En tanke med bestämmelserna om öppna koncernbidrag är att möjliggöra en utjämning av de överskott och underskott som genererats *under den tid* som givande och mottagande företag utgjort en ekonomisk enhet. Det innebär att över- eller underskott som härstammar från tiden före koncernförhållandets uppkomst i princip inte bör få kvittas mot senare uppkomna resultat. Det finns därför ett krav på att dotterföretaget skall ha varit helägt under såväl givarens som mottagarens hela beskattningsår eller sedan dotterföretaget började bedriva verksamhet av något slag.¹¹² Det innebär således att moderföretaget måste äga dotterföretaget redan vid ingången av beskattningsåret. Om företagen har kalenderår som räkenskapsår, skall alltså moderföretaget äga dotterföretaget före den 1 januari beskattningsåret (=år 2), alltså senast fr o m den 31 december år 1.

Öppen redovisning i deklARATIONEN

---

¹⁰⁹ 35 kap. 3 § p 1 IL (2 § 3 mom 1 st a SIL).

¹¹⁰ 35 kap. 3 § p 4 IL (2 § 3 mom 1 st f SIL).

¹¹¹ 35 kap. 2 § 1-2 st IL (2 § 3 mom 1 st SIL).

Koncernbidraget skall redovisas öppet i såväl givande som mottagande företags deklARATIONER.¹¹³ Syftet med denna bestämmelse torde vara att koncernföretagen inte skall kunna sända koncernbidrag fram och tillbaka och genom att utnyttja skillnader i räkenskapsår skjuta beskattningen framför sig. Sannolikheten för detta torde dock numera inte vara särskilt stor eftersom man normalt måste ha samma räkenskapsår inom en koncern. Något krav på att redovisningen skall ske över resultaträkning eller på annat särskilt sätt finns inte angivet för avdragsrätt, vilket har bekräftats genom praxis.¹¹⁴

14.2.3 Särskilda förutsättningar

Förutom ovan nämnda allmänna förutsättningar för koncernbidrag finns också bestämmelser som anger ytterligare förutsättningar för att koncernbidrag skall kunna skickas mellan vissa företag.¹¹⁵ Dessa bestämmelser innehåller spärrar i syfte att hindra att utdelningsreglerna kringgås. Bestämmelserna kan indelas i följande grupper:

Bidrag från moderföretag till dotterföretag

Bidrag från dotterföretag till moderföretag

Bidrag mellan två dotterföretag

Bidrag från moderföretag till annat koncernföretag

Bidrag mellan koncernföretag i övrigt

Bidrag från moderföretag till dotterföretag

I de fall koncernbidrag lämnas från moderföretag till dotterföretag förligger ingen risk att reglerna om utdelningsbeskattning kringgås. Det finns med anledning av detta inte uppställt några särskilda krav utöver de allmänna förutsättningarna.

Bidrag från dotterföretag till moderföretag

Om koncernbidrag lämnas från dotterföretag till moderföretag krävs att moderföretaget är frikallat från skattskyldighet för utdelning från dotterföretaget. Det innebär huvudsakligen

---

¹¹² 35 kap. 3 § p 3 IL (2 § 3 mom 1 st c SIL).

¹¹³ 35 kap. 3 § p 2 IL (2 § 3 mom 1 st b SIL).

¹¹⁴ Se t ex RÅ 1998 ref 6.

¹¹⁵ 35 kap. 3-4 §§ IL (2 § 3 mom 1 st d-e SIL).

att om andelarna i dotterföretaget utgör lagerandelar eller kapitalplaceringsandelar kan moderföretaget inte mottaga koncernbidrag från dotterföretaget.¹¹⁶

Bidrag mellan två dotterföretag

Det är möjligt för ett moderföretag att äga flera dotterföretag där moderföretaget inte behöver skatta för utdelningen från det ena men väl från det andra dotterföretaget. Om koncernbidraget ges från ett dotterföretag där utdelningen är skattepliktig för moderföretaget till ett dotterföretag varifrån utdelning är skattefri uppstår en möjlighet att kringgå kedjebeskattningen. För att koncernbidrag skall kunna skickas mellan två dotterbolag krävs därför att moderföretaget är förvaltningsföretag eller investmentföretag, varvid moderföretaget under givna förutsättningar inte behöver ta upp utdelningar till beskattning. En annan möjlighet för att kunna skicka koncernbidrag mellan två dotterbolag är att utdelningar från det givande dotterföretaget är skattefria för moderföretaget eller att utdelningar från det mottagande dotterföretaget är skattepliktiga för moderföretaget.¹¹⁷ I dessa fall torde kedjebeskattningsreglerna inte kunna kringgå.

Bidrag från moderföretag till annat koncernföretag

Om ett moderföretag i en koncern lämnar koncernbidrag till annat bolag i koncernen än helägt dotterbolag, måste det mottagande bolaget genom fusioner kunna uppgå i koncernmoderföretaget (=givaren). I detta fall skall fusion anses kunna äga rum när moderföretaget äger mer än 90 % av andelarna i dotterbolaget.¹¹⁸ Om ett moderbolag exempelvis äger ett dotterbolag, A, till 100 % och ett annat bolag, B, direkt till 40 % och resterande 60 % indirekt genom A träder denna fusionsregel in och medger moderbolaget att lämna koncernbidrag till B.

Bidrag mellan koncernföretag i övrigt

Koncernbidrag kan lämnas direkt till annat koncernföretag än moder-, dotter- eller systerföretag under förutsättning att givaren med avdragsrätt enligt övriga bestämmelser hade kunnat lämna bidrag till annan än den slutliga mottagaren och bidraget därefter hade kunnat lämna bidrag till annan än den slutliga mottagaren och bidraget därefter hade kunnat vidarebefordras i ett eller flera steg till den slutliga mottagaren på sådant sätt att varje

---

¹¹⁶ 35 kap. 3 § p 5 IL (2 § 3 mom 1 st d SIL).

¹¹⁷ 35 kap. 4 § IL (2 § 3 mom 1 st e SIL).

¹¹⁸ 35 kap. 5 § IL (2 § 3 mom 2 st SIL).

förmedlande företag hade haft avdragsrätt för det vidarebefordrade beloppet (s k etappvis överföring).¹¹⁹

14.3 RÅ 1990 ref 102

Förutsättningarna i ärendet var följande. Ett bolag ägde ett dotterföretag som skulle avyttras med förlust till en utomstående köpare. Dotterbolaget hade under innehavstiden tagit emot koncernbidrag, aktieägartillskott samt vinstfondsmedel inte bara från sitt moderbolag utan även ifrån andra koncernföretag. Under den tid som dotterföretaget tillhört koncernen hade varken utdelning eller koncernbidrag lämnats från dotterbolaget. Huvudfrågan i målet var huruvida de koncernbidrag som lämnats till dotterbolaget och den överföring av vinstfondsmedel som gjorts till bolaget skulle inräknas i anskaffningskostnaden för andelarna i dotterbolaget och därmed påverka storleken av förlusten vid avyttringen av andelarna.

Regeringsrätten ansåg liksom Rättsnämnden att det inte fanns någon grund för att beakta lämnade koncernbidrag och överförda vinstfondsmedel vid beräkning av den förlust som uppkommit vid avyttringen av andelarna i dotterbolaget. Koncernbidragen och vinstfondsmedlen fick således inte räknas in i anskaffningskostnaden för dotterbolagsandelarna vid förlustberäkningen. Som skäl anförde Regeringsrätten att enligt vad som upplysts har de koncernbolag som lämnat koncernbidrag till dotterbolaget kunnat utnyttja rätten till avdrag för de lämnade koncernbidragen. Det har heller inte angivits i målet att rätten till avdrag för avsättning till vinstfond inte kunna utnyttjas eller att överföringen av vinstfondsmedel till dotterbolaget föranlett någon beskattning hos de bolag från vilka överföringarna har skett.

Rättsnämndens minoritet var skiljaktig och ansåg att det saknades anledning att behandla koncernbidrag, som lämnats till det avyttrade dotterbolaget, och till detta bolag överförda vinstfondsmedel på annat sätt än lämnade aktieägartillskott och ansåg således att andelsförlusten borde få öka med de gjorda värdeöverföringarna till bolaget.

---

¹¹⁹ 35 kap. 6 § IL (2 § 3 mom 3 st SIL).

14.4 Analys av rättsfallet

Regeringsrätten uttalade i sin motivering att bolagen enligt vad som framgån ”kunnat utnyttja rätten till avdrag” för koncernbidrag som lämnats. I doktrinen har ifrågasatts om det är själva möjligheten till avdrag som varit avgörande för Regeringsrättens beslut eller om bedömningen blivit en annan om bidragsgivaren inte kunnat utnyttja avdragsrätten. Det framgår med andra ord inte om det är den formella avdragsrätten eller det faktiska utnyttjandet av avdraget som är det avgörande. Argumentationen att ett bolag i en koncern kunnat utnyttja rätten till avdrag för de lämnade koncernbidragen har aldrig använts i de fall koncernbidrag har lämnats i motsatt riktning, d v s från dotterbolaget till moderbolaget. Det blir med anledning av detta svårt att överblicka konsekvenserna av Regeringsrättens resonemang.¹²⁰ Som tidigare har nämnts fäster Regeringsrätten i domskälen uppmärksamhet på att de koncernbolag som lämnat koncernbidrag till dotterbolaget kunnat utnyttja rätten till avdrag. I doktrin har detta tolkats som att anledningen till varför överföringarna inte skall inräknas i andelarnas anskaffningskostnad beror på att överföringarna redan medfört avdragsrätt hos givaren och att det i sin tur i så fall skulle kunna innebära att en dubbel avdragsrätt uppstod.¹²¹

Huruvida rättsfallet kan anses ge uttryck för en generell princip som innebär att värdeöverföringar nedåt i en koncern inte skall beaktas vid beräkningen är något som von Bahr ställer sig tvekan till. Enligt honom kan en möjlig orsak till Regeringsrättens beslut vara att denna uppfattat överföringen såsom avdragsgill hos moderbolaget men, åtminstone i praktiken, skattefri hos dotterbolaget.¹²² Det finns anledning att hålla med von Bahr om att det verkar som om Regeringsrätten har ansett att överföringen varit skattefri hos dotterbolaget. I annat fall blir det svårt att förklara hur den dubbla avdragsrätten skulle uppstå. Det skall dock påpekas att även om koncernbidraget är avdragsgillt hos givaren så är det samtidigt skattepliktigt hos mottagaren. Syftet med koncernbidragsreglerna är ju att möjliggöra denna resultatöverföring och det ska därför inte spela någon roll i vilket bolag vinsten uppkommit. Ett koncernbidrag är således skattepliktigt hos dotterbolaget och skall beskattas där om det inte finns förluster som koncernbidraget kan kvittas mot. Skulle överföringen kvittas mot förluster sker i praktiken ingen beskattning av dotterbolaget, men avdragsrätt föreligger fortfarande hos moderbolaget. Om överföringen i sådant fall får inräknas i

---

¹²⁰ Karlsson, SN 1992 s 110-111.

¹²¹ Arvidsson, SvSkt 1996 s 442, Karlsson, SN 1992 s 110 och Löfgren & Haglund, Omstrukturering, fusion och rekonstruktion s 174.

anskaffningskostnaden för andelarna kan man mycket väl hävda att en dubbel avdragsrätt uppstår.

Wiman anser att den slutsats som Regeringsrätten kommit fram till är naturlig. ”Om man skulle beakta sådana värdeöverföringar till det avyttrade bolaget, vilka varit avdragsgilla för det överlåtande bolaget, skulle effekten bli densamma som om dotterbolagsandelarna köpts med obeskattade medel. Detta strider mot principen att anskaffande av förvärvskälla inte är avdragsgill kostnad, utan får ske med beskattade medel”.¹²³ Wiman påpekar också att en åtskillnad måste göras mellan obeskattade och beskattade medel när anskaffningsvärdet på dotterbolagsandelarna beräknas. Arvidsson kritiserar Wiman och framhåller att ett koncernbidrag visserligen är avdragsgillt hos givaren, men det är samtidigt skattepliktigt hos mottagaren. Utifrån ett koncernperspektiv kan man därför inte hävdas att det bidragsgivande bolaget förvärvar det bidragsmottagande bolaget med obeskattade medel.¹²⁴

Enligt Arvidsson måste man istället se till den ekonomiska innebörden av transaktionen. Det spelar enligt honom inte någon roll om ett moderbolag tillskjuter kapital till sitt dotterbolag med beskattade medel i form av aktieägartillskott eller med obeskattade medel i form av koncernbidrag. Det rör sig i båda fallen om kapital som överförs från moderbolaget till dotterbolaget. I vilket bolag kapitalet beskattas påverkar inte dess karaktär av aktieägartillskott.¹²⁵ Även von Bahr förefaller att vara av denna åsikt och framhåller att eftersom ett aktieägartillskott skall anses öka moderbolagets anskaffningsvärde på dotterbolagsandelarna så saknas det rimligtvis fog för att göra en annorlunda bedömning i koncernbidragsfallen.¹²⁶

Arvidsson bemöter inte alls den av Wiman framförda principen, om att kostnader för förvärv av förvärvskälla normalt inte är avdragsgilla. Detta kritiserar Wiman som anser att Arvidsson alltför snabbt går över på ett ekonomiskt resonemang ur koncernperspektiv. Det hade varit önskvärt att Arvidsson fört en diskussion kring sambandet mellan principen att anskaffande av förvärvskälla inte är avdragsgill kostnad - vilket enligt Wiman talar för att koncernbidrag

---

¹²² von Bahr, SvSkt 1996 s 991.

¹²³ Wiman, Koncernbeskattning s 190.

¹²⁴ Arvidsson, SvSkt 1996 s 442.

¹²⁵ A a s 442-443.

¹²⁶ von Bahr, SvSkt 1996 s 992.

inte skall få inräknas i anskaffningskostnaden för andelarna - och de skäl ur koncernperspektiv som pekar på motsatsen.¹²⁷

I detta sammanhang skall bara påpekas att Företagsskatteutredningen i samband med sitt förslag till reglering av värdeöverföringar även tog upp frågan hur koncernbidrag till dotterbolag skall behandlas vid en förlustberäkning. Enligt utredningen skall koncernbidrag från moderbolag till dotterbolag, till skillnad från aktieägartillskott, inte läggas till anskaffningskostnaden för dotterbolagsandelarna.¹²⁸ Utredningen är därmed av samma uppfattning som Regeringsrätten. Det innebär således att Företagsskatteutredningen anser att utgången i det aktuella rättsfallet är riktig. Lagrådet har dock kritiserat Företagsskatteutredningens resonemang när det gäller frågan om hur koncernbidrag till dotterbolag skall behandlas. Lagrådet menar att ett system som innebär att ett (ovillkorligt) kapitaltillskott men inte ett koncernbidrag, som efter skatt innebär en lika stor värdeöverföring, skall läggas till anskaffningskostnaden för dotterbolagsandelarna ter sig svårbegripligt.¹²⁹ Även Rättsnämndens minoritet har uttryckt att det saknas anledning att behandla koncernbidrag, som lämnats till det avyttrade bolaget och till detta bolag överförda vinstfundsmedel på annat sätt än lämnade aktieägartillskott. Med anledning av detta ansåg minoriteten att andelsförlusten borde få öka med de gjorda värdeöverföringarna till bolaget. Det förefaller således som om Arvidsson, Lagrådet och Rättsnämndens minoritet delar samma uppfattning, d v s att man inte ska behandla aktieägartillskott och koncernbidrag på olika sätt.

Vi har tidigare redogjort för att Wiman anser att Regeringsrättens slutsats i RÅ 1990 ref 102 är naturlig. Han menar att ett beaktande av värdeöverföringar, i form av koncernbidrag och som varit avdragsgilla för givaren, till det avyttrade bolaget skulle leda till samma effekt som om dotterbolagsandelarna köpts av obeskattade vinstmedel. Vi har svårt att se den effekt som Wiman påstår inträffar om värdeöverföringarna beaktas och håller istället med Arvidsson som menar att ett koncernbidrag visserligen är avdragsgillt hos givaren men att det samtidigt är skattepliktigt hos mottagaren. Sett ut ett koncernperspektiv finns det därmed ingen grund för att påstå att dotterbolagsandelarna skulle förvärvas med obeskattade medel. Istället är det den ekonomiskas innebörden av transaktionen som har betydelse. Den av Arvidsson framförda uppfattningen, som även delas av von Bahr, Lagrådet och Rättsnämndens minoritet, verkar

---

¹²⁷ Wiman, SvSkt 1996 s 792.

¹²⁸ SOU 1998:1 s 131-132.

¹²⁹ Prop 1998/99:15 s 398-399.

rimlig. Det finns enligt vår uppfattning således ingen anledning till att behandla ett koncernbidrag annorlunda än ett aktieägartillskott som ju anses öka anskaffningsvärdet på andelarna.

14.5 Sammanfattning

Sammanfattningsvis har Regeringsrätten genom RÅ 1990 ref 102 slagit fast att ett moderbolag inte får räkna in lämnade koncernbidrag och vinstfondsmedel i anskaffningskostnaden för dotterbolagsandelarna vid en förlustberäkning. Anledningen till detta är att Regeringsrätten anser att det moderbolag som lämnat ett koncernbidrag till ett dotterbolag redan kunnat utnyttja rätten till avdrag för det lämnade koncernbidraget och om bidraget skulle få inräknas i anskaffningskostnaden skulle det leda till dubbel avdragsrätt för moderbolaget. Regeringsrättens motivering har dock kritiserats både i doktrin och av Lagrådet. Dessa menar att man istället skall se till transaktionens ekonomiska innebörd och jämför med aktieägartillskott, som ökar anskaffningsvärdet på dotterbolagsandelarna. Att ett modebolag tillskjuter kapital till sitt dotterbolag med beskattade medel i form av aktieägartillskott eller med obeskattade medel i form av koncernbidrag har ingen betydelse enligt deras mening. Både aktieägartillskott och koncernbidrag innebär att kapital flyttas från ett bolag till ett annat och därmed bör koncernbidrag behandlas på samma sätt som aktieägartillskott, d v s öka anskaffningsvärdet på dotterbolagsandelar vid förlustberäkning.

15 Värdeöverföringar i båda riktningar

15.1 Inledning

Antag att ett dotterbolag först lämnar ett koncernbidrag till moderbolaget och att man därefter upptäcker att det lämnade koncernbidraget var onödigt från resultatutjämningsynpunkt. Moderbolaget beslutar därför att ge ett koncernbidrag på motsvarande belopp tillbaka till dotterbolaget. Hur skall då det senare koncernbidraget behandlas vid förlustberäkningen i

samband med en avyttring av dotterbolaget? Får man i detta fall beakta koncernbidraget som gått till det avyttrade dotterbolaget även om Regeringsrätten i RÅ 1990 ref 102 slog fast att ett koncernbidrag till det avyttrade dotterbolaget inte får beaktas vid förlustberäkningen?

I doktrin har framhållits att det naturliga i denna situation är att se till nettoeffekten av de båda koncernbidragen (som är lika med noll då koncernbidragen är lika stora).¹³⁰ Det innebär att man anser att avräkning skall få ske vid förlustberäkningen. Även Företagsskatteutredningen har framhållit att man vid en förlustberäkning på grund av gjorda värdeöverföringar från det avyttrade dotterföretaget i vissa fall skall få kvitta dessa överföringar mot sådana överföringar som gjorts från moderföretaget till dotterföretaget.¹³¹

I avsnitt 15.2 kommer vi att redogöra för hur man i rättspraxis, nämligen RÅ 1998 ref 53, bedömt frågan hur värdeöverföringar skall behandlas när dessa skett i båda riktningar, för att i avsnitt 15.3 behandla vilka slutsatser Regeringsrättens avgörande lett till. I avsnitt 15.4 sammanfattas slutsatserna av rättsfallet.

15.2 RÅ 1998 ref 53

Förutsättningarna i målet var följande. Ett moderbolag avsåg att avyttra 49 procent av andelarna i sitt dotterbolag. Vid försäljningen uppkom en kapitalförlust. Under innehavstiden hade moderbolaget lämnat dels ett ovillkorligt aktieägartillskott dels ett koncernbidrag till dotterbolaget. Moderbolaget hade under samma tid fått såväl koncernbidrag som skattefri utdelning från dotterbolaget. I ansökan om förhandsbesked frågade moderbolaget om den beräknade kapitalförlusten helt eller delvis skulle reduceras med de skattefria utdelningarna till moderbolaget och, om så ansågs vara fallet, i vilken omfattning en reduktion skulle ske.

Skatterättsnämnden ansåg att någon avdragsgill kapitalförlust inte skulle anses uppkomma, då viss del av utdelningen från dotterbolaget fick anses möjliggjord genom att dotterbolaget använt ett från moderbolaget erhållet aktieägartillskott och att detta innebar att moderbolaget i praktiken fått tillbaka viss del av aktieägartillskottet som skattefri utdelning.

---

¹³⁰ Arvidsson, SvSkt 1996 s 443, Wiman, Koncernbeskattning s 191 och Wiman, SvSkt 1996 s 791.

¹³¹ SOU 1998:1 s 130.

Regeringsrätten konstaterade att dotterbolagets utdelning till moderbolaget gjorts möjlig genom koncernbidrag från moderbolaget och att den sammanlagda utdelningen var lägre än de värden som dotterbolaget tillgodoförts genom koncernbidrag för motsvarande år. Mot bakgrund av dessa omständigheter sänktes det, enligt Regeringsrätten, grund för att reducera kapitalförlusten med anledning av den till moderbolaget lämnade utdelningen.

15.3 Analys av rättsfallet

Det förefaller i målet som om Regeringsrätten tagit fasta på vad som framförts i doktrin och av Företagsskatteutredningen om avräkning, då värdeöverföringar skett i båda riktningar. Den föreslagna rätten till kvittning torde därmed ha blivit gällande rätt.

Frågan i målet huruvida förlusten skulle reduceras var också knuten till hur man skulle se på de koncernbidrag som moderbolaget lämnat. Skatterättsnämnden förklarade, troligen med stöd av 1990 års rättsfall, att man vid beräkning av kapitalförlust inte skulle beakta sådana bidrag, d v s koncernbidrag får inte läggas till anskaffningskostnaden. Regeringsrätten kom däremot fram till ett helt motsatt resultat.

I doktrin har man dragit den slutsatsen att uppfattningen som gjorts gällande genom 1990 års fall inte längre gäller.¹³² Det anses dock vara osäkert huruvida tidigare praxis är helt överspelad eller om koncernbidrag från moderbolag till dotterbolag även framöver kommer att skiljas från aktieägartillskott. Det sägs inte heller i klartext att koncernbidrag skall öka anskaffningsvärdet på andelarna i ett dotterbolag utan endast att lämnad utdelning i vart fall inte skall reducera anskaffningsvärdet eftersom denna var lägre än koncernbidraget. Men von Bahr och Norberg anser dock att utgången i målet med all säkerhet gör att 1990 års rättsfall ”förpassats till rättshistorien”. Med andra ord anser de att ett koncernbidrag, netto efter skatt från moderbolag till dotterbolag bör få samma konsekvenser som ett aktieägartillskott vid en framtida avyttring. Detta innebär bl a att moderbolagets kapitalförlust med all rätt borde ökas med det belopp som koncernbidraget överstigit utdelningen. Det framhålls dock att koncernbidrag och givetvis också aktieägartillskott bör ges samma behandling oavsett om avyttringen lett till vinst eller förlust. Innebörden av detta skulle då bli att ett koncernbidrag

---

¹³² von Bahr och Norberg, SN 1999 s 306 och Johansson & Rabe, Det svenska skattesystemet s 506.

från ett moderbolag till ett dotterbolag bör öka anskaffningsvärdet i samma utsträckning oavsett om det leder till ett positivt eller negativt slutresultat.

15.4 Sammanfattning

Regeringsrätten torde genom RÅ 1998 ref 53 ha slagit fast att avräkning skall ske vid förlustberäkning då värdeöverföringar skett i båda riktningar. Vilken betydelse utgången i rättsfallet har vad gäller frågan hur man skall se på koncernbidrag som moderbolaget lämnat är ingalunda självklar. Delar man den uppfattning som framförts inom doktrin innebär domen att 1990 års rättsfall blivit historia och att Regeringsrätten numera anser att ett koncernbidrag skall få samma konsekvens som ett aktieägartillskott, d v s det skall öka anskaffningsvärdet på andelarna i ett dotterbolag. Vår uppfattning är också att ett koncernbidrag bör behandlas som ett aktieägartillskott. Som vi redogjort för i avsnitt 14.4, bör man se till koncernbidragets och aktieägartillskottets ekonomiska innebörd och därmed behandla dessa på samma sätt. Det är dock med viss försiktighet som vi konstaterar Regeringsrättens ändrade ståndpunkt och avvaktar istället framtida rättspraxis för klarare besked i rättsfrågan.

16 Justering av aktieägartillskott

16.1 Inledning

Vi har tidigare redogjort för hur ett aktiebolags förlust vid försäljning av dotterbolag skall justeras med anledning av lämnade koncernbidrag och utdelningar. När det gäller ett värde som förts över i form av ett koncernbidrag har vi i avsnitt 14 och 15 framfört åsikten att ett koncernbidrag bör behandlas på samma sätt som ett aktieägartillskott. I detta sammanhang uppkommer ett par frågor, nämligen: vad ett aktieägartillskott är, vilket kommer kort att redogöras för i avsnitt 16.2, samt hur ett aktieägartillskott skall behandlas vid ett aktiebolags förlustberäkning vid avyttring av dotterbolagsandelar, vilket behandlas i avsnitt 16.3.

16.2 Allmänt om aktieägartillskott

Aktieägartillskott är en förmögenhetsöverföring från andelsägare till aktiebolag. Syftet med ett aktieägartillskott är att förbättra ett bolags finansiella ställning, t ex för att undvika att likvidationsskyldighet uppkommer. Det förekommer två huvudformer av aktieägartillskott: *ovillkorliga* och *villkorliga*. Ett ovillkorligt aktieägartillskott innebär att andelsägare vederlagsfritt tillskjuter kapital utan anspråk på återbetalning. Ett villkorligt tillskott innebär vanligen att tillskottet skall återbetalas om och när bolagets fria egna kapital medger det. Hur aktieägartillskott skall behandlas skattemässigt är inte lagreglerat och för att få vägledning om vad som gäller är man därför hänvisad till rättspraxis och doktrin.

Ett ovillkorligt aktieägartillskott utgör inte skattepliktig inkomst för mottagaren och någon avdragsrätt för utgivaren föreligger inte heller vid den löpande taxeringen. Däremot får beloppet räknas som en del av anskaffningskostnaden för andelarna i det bolag som mottagit aktieägartillskottet, eftersom detta är att likna vid rena kapitalinsatser. Inte heller ett villkorligt aktieägartillskott utgör skattepliktig inkomst för mottagaren och avdragsrätt för givaren. Villkorade aktieägartillskott får däremot inte ingå i anskaffningskostnaden då dessa närmast är att jämställa med lån.¹³³

16.3 Hur skall aktieägartillskott behandlas vid förlustberäkningen?

Frågan om anskaffningsvärdet på andelar i ett dotterbolag – vid beräkning av kapitalförlust – skall ökas med aktieägartillskott och minskas med utdelning från dotterbolaget har varit föremål för bedömning i RÅ 1999 not 18. Förutsättningarna i målet var följande. Ett moderbolag hade i form av ett ovillkorligt aktieägartillskott överfört 13 mdr kr till ett helägt dotterbolag. Dotterbolaget delade därefter ut 0,5 mdr kr till moderbolaget. I ansökan om förhandsbesked frågade moderbolaget om dess skattemässiga anskaffningsvärde på andelarna i dotterbolaget, vid en eventuell framtida avyttring, skulle ökas med 13 mdr kr på grund av tillskottet och i vilken mån hänsyn skulle tas till den lämnade utdelningen.

---

¹³³ Lodin m fl , Inkomstskatt s 306-307 och Tjernberg, Beskattning av fåmansföretag s 63.

Skatterättsnämnden ansåg att anskaffningsvärdet skulle ökas med 13 mdr kr och att hänsyn inte skulle tas till utdelningen. Regeringsrätten uttalade att utdelningen framstod som en justering av aktieägartillskottet och att anskaffningsvärdet på andelarna i dotterbolaget därför skulle ökas endast med skillnaden mellan tillskottet och utdelningen, d v s med 12,5 mdr kr. Inom doktrin har man ansett det lätt att ansluta sig till utgången men man har dock ställt sig något frågande till domskälen och menar att det finns skäl som talar för att man vid resultatberäkningen skall beakta varje utdelning som kan anses hänförlig till (en återbetalning av) aktieägartillskottet.¹³⁴

Att Regeringsrätten kräver ett starkt samband mellan aktieägartillskott och lämnad utdelning i dessa sammanhang framgår ännu tydligare i ett annat rättsfall, RÅ 1999 not 251. Skatterättsnämnden, som vid avgörandet hade tillgång till RÅ 1999 not 18, ansåg att lämnade aktieägartillskott inte skulle reduceras med utdelningar från det mottagande bolaget vid beräkning av moderbolagets omkostnadsbelopp för andelarna i dotterbolaget. Nämnden konstaterade att de (skattefria) utdelningarna visserligen rent faktiskt möjliggjorts av tillskotten från moderbolaget man fann att sambandet mellan dessa och utdelningen inte var tillräckligt starkt. Regeringsrätten fastställde förhandsbeskedet.

Sammanfattningsvis kan sägas att det av Regeringsrätten valda synsättet, enligt doktrin¹³⁵ och även enligt vår mening inte på något sätt är självklart, då man i det ena fallet valde att se utdelningen som återbetalning av aktieägartillskott medan man i det andra inte fann att sambandet mellan aktieägartillskottet och lämnad utdelning var tillräckligt starkt. Den slutsats man kan dra av dessa två fall är att man får vara försiktig med att tillmäta avgörandena för högt prejudikatvärde.

17 Effekter av rättstillämpningen

17.1 Inledning

Regeringsrättens praxis har medfört att det i vissa fall kommer att inträffa en merbeskattning inom bolagssektorn. Detta strider mot den grundläggande principen i svensk skatterätt som

---

¹³⁴ von Bahr och Norberg, SN 2000 s 322.

innebär att en bolagsinkomst inte skall beskattas mer än en gång i bolagssektorn. Merbeskattningen har även inneburit att reglerna om undvikande av kedjebeskattnings och koncernbidragsreglerna sätts ur spel. Det är främst Arvidsson som i doktrin behandlat problematiken kring merbeskattnings i samband med avyttring av näringsbetingade andelar.¹³⁶

I avsnitt 17.2 redogör vi för dubbelbeskattningsprincipens betydelse inom bolagssektorn och avvägningen mellan merbeskattnings och obehöriga skattelättnader. I avsnitt 17.3 följer en redogörelse av i vilka fall en merbeskattnings uppstår. Närmare bestämt, i avsnitt 17.3.1, huruvida man kan säga att en trippelbeskattnings uppstår då ett aktiebolag avyttrar ett dotterbolag med dolda reserver i tillgångar för att sedan i avsnitt 17.3.2 diskutera merbeskattnings av koncernbidrag och utdelning.

17.2 Principen om ekonomisk dubbelbeskattnings

Den svenska skattesystemet är uppbyggt så att ett aktiebolags vinst skall beskattas en gång, men inte mer, i bolagssektorn och därefter när vinsten delas ut, en gång i hushållssektorn.

Regeringsrätten har, i det tidigare behandlade rättsfallet RÅ 1995 ref 83, framhållit vikten av att vinsten inte beskattas mer än en gång i bolagssektorn och påpekade att denna princip även gäller när verksamheten är organiserad i koncernform. Förekomsten av dotterbolag skall således inte leda till att vinster undgår beskattning i bolagssektorn men inte heller till att en vinst blir föremål för beskattning mer än en gång. Det finns därför särskilda bestämmelser, som till exempel reglerna om skattefria utdelningar och koncernbidrag, som gör det möjligt för koncernbolag att föra över vinster mellan bolagen utan att koncernen för den skall drabbas av en merbeskattnings. Regeringsrätten påpekade dock att denna möjlighet till vinstöverföringar som är skatteneutrala på koncernnivå kan medföra problem i olika hänseenden, vid förlustberäkningen då andelarna i ett koncernbolag avyttras. Regeringsrätten har därför ställt upp ett krav på att förlusten skall vara verklig för att vara avdragsgill och vägrat avdrag då den ansett förlusten vara endast fiktiv. En merbeskattnings av bolagets vinst får således inte inträffa, samtidigt som avdrag inte skall medges för fiktiva förluster i samband

---

¹³⁵ von Bahr och Norberg, SN 2000 s 322.

¹³⁶ Arvidsson, SvSkt 1996 s 404-459.

med avyttring av dotterbolagsandelar. Med andra ord måste merbeskattningen vägas mot riskerna för obehöriga skattelättnader.

17.3 I vilka fall sker en merbeskattning?

17.3.1 Värdeöverföring av dolda reserver i tillgångar – trippelbeskattning?

Arvidsson anser att rättstillämpningen medfört att en trippelbeskattning inom bolagssektorn inträffar då ett aktiebolag avyttrar ett dotterbolag med dolda reserver i tillgångarna. Han menar detta vara fallet eftersom Regeringsrätten efter skattereformen slagit fast att ett aktiebolag inte är berättigat till avdrag för den del av förlusten som svarar mot ett koncernbidrag från vinstmedel på en förvärvad men efter förvärvet realiserad dold reserv i dotterbolaget.¹³⁷

Enligt Arvidsson uppkommer en trippelbeskattning på följande sätt. När ett moderbolag säljer ett dotterbolag med dolda reserver i tillgångarna, kommer de dolda reserverna i tillgångarna att ingå i försäljningspriset på dotterbolagets andelar. Detta leder till att vinsten på de dolda reserverna beskattas första gången i bolagssektorn i form av en andelsvinst när moderbolaget säljer dotterbolaget. När dotterbolaget i det andra ägarledet realiserar de dolda reserverna beskattas vinsten eller värdeökningen en andra gång, i form av bolagsskatt. Detta innebär en dubbelbeskattning av en och samma vinst. Enligt Arvidsson sker inte bara en dubbelbeskattning av värdeökningen i tillgångarna utan det sker även en trippelbeskattning av värdestegringen, då moderbolaget i andra ägarledet vägras avdrag för andelsförlusten i samband med avyttringen av dotterbolaget. Denna gång sker beskattningen i form av en andelsvinstbeskattning när moderbolaget i andra ledet säljer dotterbolaget. En minskning av andelsförlusten i det andra ägarledet med hänsyn till gjorda värdeöverföringar från det avyttrade dotterbolaget innebär således enligt Arvidsson att en trippelbeskattning inträffar i bolagssektorn.¹³⁸

Man kan fråga sig om merbeskattningen verkligen är så omfattande som Arvidsson hävdar. Åsikten att rättsfallet skulle leda till en trippelbeskattning delas inte av von Bahr. Han håller

---

¹³⁷ Se det tidigare behandlade rättsfallet RÅ 1995 ref 83.

¹³⁸ Arvidsson, SvSkT 1996 s 437, 440, 449.

med Arvidsson att värdestegringen kan bli beskattad två gånger i bolagssektorn. Däremot har von Bahr svårigheter med att följa Arvidssons resonemang då han hävdar att den vägrade avdragsrätten för den del av förlusten som svarar mot koncernbidraget innefattar ett tredje beskattningsled.¹³⁹ Vi håller med Arvidsson om att värdeökningen enligt hans synsätt kommer att bli beskattad tre gånger i bolagssektorn. Däremot kan man fråga sig om själva principen, att en vinst skall beskattas endast en gång inom bolagssektorn skall ges så stor räckvidd.

Arvidsson anser att principen om ekonomisk dubbelbeskattning inte bör påverkas av att bolaget byter ägare eller att det har skett värdeöverföringar mellan koncernbolagen.¹⁴⁰ Det förefaller enligt vår mening klarlagt att principen inte bör påverkas av värdeöverföringar mellan bolagen. Däremot kan ifrågasättas om det är rätt att i likhet med Arvidsson beakta även skatteeffekterna för den som sålde dotterbolaget i det tidigare ägarledet. Är det inte endast skatteeffekterna i den direkt berörda koncernen som skall beaktas? I äldre praxis har man vid bedömningen av frågan om rätten till avdrag endast beaktat det ifrågavarande aktiebolagets skattesituation. Någon hänsyn till effekterna för någon annan skattskyldig har således inte tagits. Även vid tillämpning av nu gällande regler saknas troligen en formell möjlighet att vid bedömningen av rätten till avdrag för förlust på andelar, beakta effekterna för någon annan skattskyldig än aktiebolaget i den direkt berörda koncernen. Även av Regeringsrättens motivering i rättsfallet RÅ 1995 ref 83 kan man dra den slutsatsen att, principen om beskattning en gång inom bolagssektorn skall prövas enbart med beaktande av skatteeffekterna för bolag inom den direkt berörda koncernen.¹⁴¹ Regeringsrätten har inte tagit hänsyn till hur den externa säljaren eller köparen skall beskattas eller till dotterbolagets beskattning sedan det lämnat koncernen. Det har således av Regeringsrätten inte beaktats att den som sålde andelarna i dotterbolaget kan ha träffats av kapitalvinstbeskattning.

Att man begränsar dubbelbeskattningsprincipen till skatteeffekter för bolag inom den direkt berörda koncernen kan anses rimligt. I doktrinen har denna uppfattning även framförts av von Bahr och Melz.¹⁴² Melz menar att det som talar för detta synsätt är att det är den skattskyldiges skatteförmåga som skall bedömas med avseende på bolagets situation och inte med avseende på hur bolagets avtalsparter beskattas. Även praktiska skäl kan tala för att man

---

¹³⁹ von Bahr, SvSkt 1996 s 992-993.

¹⁴⁰ Arvidsson, SvSkt 1996 s 412.

¹⁴¹ von Bahr och Norberg, SN 1996 s 329.

¹⁴² von Bahr, SvSkt 1996 s 994 och Melz, Utredning av behov av kompletterande skatteregler på realisationsvinstbeskattningsområdet, 1994 s 77.

skall bortse från den beskattning som sker hos ett utomstående skattesubjekt. Normalt är säljaren en från köparen helt oberoende person och det går således inte utan utredning att avgöra om säljaren beskattats eller inte. Om man skall ta hänsyn till det utomstående skattesubjektet kan detta således medföra tillämpningsproblem, eftersom man måste göra skillnad på huruvida säljaren var skattskyldig för kapitalvinsten eller ej.¹⁴³ Vidare kan det vara motiverat att begränsa principen eftersom ett moderbolag kan ha köpt andelarna i dotterbolaget av ett rättssubjekt som var befriat från skattskyldighet.

Enligt von Bahr kommer beskattningen i förra ägarledet vid försäljningen av andelarna i dotterbolaget endast att inträffa om andelarna i dotterbolaget tidigare ägts av ett aktiebolag. Om säljaren är ett skattebefriat subjekt sker ingen kapitalvinstbeskattning hos säljaren.¹⁴⁴ Den effekt som kan uppstå om andelarna tidigare ägts av ett annat subjekt än ett aktiebolag har dock inte berörts av Arvidsson då han begränsat sin framställning till sådana fall då köparen och säljaren är aktiebolag. Han är dock medveten om att hans kommentar kan ifrågasättas med argument att det inte blir någon beskattning i bolagssektorn för det fall att den som säljer andelarna i det förra ägarledet är ett subjekt utanför bolagssektorn.¹⁴⁵

Den merbeskattning av vinster som uppstår inom bolagssektorn förhindras inte även om man begränsar dubbelbeskattningsprincipen till att omfatta endast aktiebolag inom den direkt berörda koncernen. Värdeökningen kommer att beskattas hos moderbolaget i andra ägarledet då den överförs i form av koncernbidrag och dessutom beskattas värdeökningen då avdrag vägras för förlusten till den del den motsvaras av koncernbidraget. Rättstillämpningen strider således mot principen om ekonomisk dubbelbeskattning. Omfattningen av merbeskattning kan som sagt däremot diskuteras. Merbeskattning synes dock enligt von Bahr vara betydligt mindre än Arvidsson hävdar och den måste samtidigt vägas mot riskerna för att en beskattning helt eller delvis uteblir.

17.3.2 Merbeskattning av koncernbidrag och utdelning

---

¹⁴³ Melz, A a s 76-77.

¹⁴⁴ von Bahr, SvSkt 1996 s 993.

¹⁴⁵ Arvidsson, SvSkt 1996 s 457.

Rättstillämpningen strider inte enbart mot principen om ekonomisk dubbelbeskattning utan även reglerna om förhindrande av kedjebeskattning och reglerna gällande koncernbidrag kommer att sättas ur funktion till följd av praxis.¹⁴⁶ Koncernbidrag som lämnats från det avyttrade dotterbolaget kommer nämligen att bli föremål för en dubbelbeskattning och utdelning, som enligt kedjebeskattningsreglerna skall vara skattefri, kommer att bli föremål för beskattning hos mottagaren.

Koncernbolag utsätts således för en merbeskattning vid en förlustavyttring, då överföringar i form av koncernbidrag och utdelningar skett från det avyttrade dotterbolaget. Att man vägrar avdrag för förlusten till den del den motsvaras av koncernbidrag och utdelningar, överensstämmer inte med koncernbidragsreglernas och kedjebeskattningsreglernas syfte att skapa neutralitet. Reglerna skall göra det möjligt för koncernbolag att föra över vinster mellan bolagen utan att koncernen för den del drabbas av en merbeskattning. Det skall inte spela någon roll i vilket bolag vinsten uppkommit. Förekomsten av dotterbolag skall således inte leda till att vinster blir föremål för beskattning mer än en gång. Syftet med resultatutjämnningen inom en koncern kommer således att bli förfelat till följd av rättstillämpningen.

Rättstillämpningen innebär indirekt en konflikt med förbudet mot retroaktiv skattelagstiftning enligt Arvidsson eftersom koncernbeskattningsreglerna sätts ur spel i efterhand. När reglerna tillämpas har de enligt honom en viss innebörd och när andelarna avyttras med förlust har reglerna retroaktivt fått en annan innebörd. Istället för att skapa neutralitet i beskattningen blir reglernas syfte endast att ge koncernföretag en temporär skattecredit.¹⁴⁷

Förvisso står merbeskattningen som uppstått i konflikt med koncernbeskattningsreglerna, men frågan är om det inte är att gå för långt att hävda att rättstillämpningen står i konflikt med förbudet mot retroaktiv skattelagstiftning. Förbudet mot retroaktiv skattelagstiftning innebär att vid beskattningen får inte regler tillämpas som inte hade trätt i kraft när skattskyldigheten inträdde. Skatt får således inte tas ut i vidare mån än som följer av en föreskrift som gällde vid denna tidpunkt. Retroaktivitetsförbudet innebär dock inte att man alltid kan överblicka skattekonsekvenserna i förväg. I detta fall finns regler både om koncernbeskattning och regler om andelsvinstbeskattning. Problemet består dock däri att dessa regler om andelsvinst-

---

¹⁴⁶ RÅ 1995 ref 83.

¹⁴⁷ Arvidsson, SvSkt 1997 s 548.

beskattning inte är integrerade med de regler som skall förhindra en kedjebeskattningsreglering och inte heller är integrerade med reglerna om koncernbidrag. Andelsvinstbeskattningsreglerna tar med andra ord inte hänsyn till om en bolagsvinst tidigare varit föremål för beskattning.

Merbeskattning kommer även att ske i de fall som en överföring skickats från moderbolaget till dotterbolaget. Om ett moderbolag lämnat ett koncernbidrag till ett dotterbolag och sedan sålt detta med förlust, har Regeringsrätten slagit fast att överföringen inte får räknas in i anskaffningskostnaden för andelarna i dotterbolaget.¹⁴⁸ Detta innebär att det lämnade koncernbidraget kommer att träffas av en merbeskattning inom bolagssektorn. I och med att koncernbidraget inte beaktas blir överföringen dubbelbeskattad på grund av att antingen en för hög andelsvinst eller en för liten andelsförlust uppstår vid avyttringen av dotterbolaget.¹⁴⁹ Det förefaller dock, vilket vi redogjort för tidigare, som om Regeringsrätten har bytt ben i frågan.¹⁵⁰ Trots att det inte uttrycks klart i domen har man inom doktrin tolkat det som att hänsyn numera skall tas till koncernbidrag som lämnats till det avyttrade dotterbolaget vilket innebär att frågan om merbeskattning då inte heller blir aktuell.

18 Förslag till lösning

18.1 Inledning

Rättstillämpningen har inneburit att en oönskad merbeskattning inträffar i vissa fall. Denna merbeskattning strider dels mot principen om att en bolagsvinst skall beskattas endast en gång i bolagssektorn och dels mot reglerna om förhindrande av kedjebeskattningsreglering och koncernbidragsreglerna. Detta leder i sin tur till att syftet med koncernbidragsreglerna och möjligheten till resultatutjämnning inom en koncern förfelas. Konsekvensen av rättstillämpningen skulle kunna leda till en minskad användning av koncernbidrag.

Det finns dock ingen given lösning på detta problem. Det finns två möjliga vägar att gå. Å ena sidan kan man fortsätta som man gjort i rättspraxis och vägra avdrag för andelsförluster som orsakats av överföringar från ett avyttrat dotterbolag eftersom dessa inte anses såsom verkliga.

---

¹⁴⁸ RÅ 1990 ref 102.

¹⁴⁹ Arvidsson, SvSkt 1996 s 415.

¹⁵⁰ RÅ 1998 ref 53.

Å andra sidan kan man välja att medge avdrag för detta slag av fiktiva förluster och därmed undvika merbeskattning. Merbeskattningen står således mot erhållandet av obehöriga skatteförmåner.

Inom det koncernbeskattningssystem som idag används finns möjlighet att eliminera den merbeskattning som uppstår i vissa fall. Enligt Arvidsson krävs dock att det föreligger en avdragsrätt för den uppkomna andelsförlusten.¹⁵¹ Således bör avdrag för en andelsförlust som uppstått med anledning av en genomförd överföring från dotterbolaget medges för att en merbeskattning inte skall ske inom bolagsektorn. Arvidsson menar att någon hänsyn inte skall tas till olika värdeöverföringar som gjorts från det avyttrade dotterbolaget och att om avdrag medges för en uppkommen andelsförlust kommer resultatet dessutom att bli en korrekt beskattning av de företagna värdeöverföringarna.¹⁵²

Att säljaren i det förra ägarledet beskattats för en andelsvinst av samma storlek tyder på att avdrag skall medges för andelsförlusten. Medges avdrag innebär detta att dubbelbeskattningen elimineras. Kapitalvinstbeskattningen i förra ägarledet skulle då ”neutralisera” avdraget för andelsförlusten i nuvarande ägarled. Detta skulle dock innebära att principen om att ett bolag endast skall beskattas en gång i bolagssektorn måste utvidgas så att den omfattar även skattesubjekt utanför den berörda koncernen i fråga. Det finns dock skäl som talar mot att den externa säljarens beskattningseffekter skall beaktas. Till exempel kan den externa säljaren vara ett subjekt som är befriat från skattskyldighet. Arvidsson hävdar dock att avdrag bör medges även i dessa fall trots att det skulle kunna leda till att en beskattning uteblir på grund av detta. Skulle man medge avdrag för andelsförlusten kommer merbeskattningen att elimineras i fel ägarled eftersom det är moderbolaget i nuvarande ägarled som får skattefördelen av att beskattning skett i det förra ägarledet.¹⁵³

I en utredning, som dock aldrig ledde till lagstiftning, har Melz föreslagit att kapitalförluster som orsakats av utdelningar inte skall vara avdragsgilla eftersom han menar att denna typ av förluster vid en enskild bedömning inte är verkliga. Han anser att denna typ av förluster däremot kan vara verkliga om man tar hänsyn till den externa säljarens beskattning. Det är dock enligt Melz uppfattning mer som talar för en individuell bedömning än för att ta hänsyn

---

¹⁵¹ Arvidsson, SvSkt 1996 s 455.

¹⁵² Arvidsson, SvSkt 1996 s 457.

¹⁵³ A a s 406, 455-457.

till den externa säljarens beskattning.¹⁵⁴ Det som talar emot avdragsrätt är således att det inte föreligger någon verklig förlust, eftersom utdelningen till moderbolaget från dotterbolaget står mot andelsförlusten.

I de fall koncernbidrag lämnats till det avyttrade dotterbolaget finns det möjlighet att undvika merbeskattning genom att anskaffningskostnaden på andelarna ökas med det överförda beloppet efter skatt. Enligt Arvidsson skulle man därigenom åstadkomma en riktig beskattning eftersom den ekonomiska innebörden av att lämna ett koncernbidrag till dotterbolaget är densamma som i ett fall med aktieägartillskott. I båda fallen har dotterbolaget berikats på moderbolagets bekostnad och det bör då inte ha någon betydelse huruvida moderbolaget lämnar vinsten före skatt som ett koncernbidrag eller efter skatt som ett aktieägartillskott.¹⁵⁵ Inom doktrin har framhållits att detta tillvägagångssätt troligen blivit gällande rätt mot bakgrund av 98 års fall.¹⁵⁶

I följande delar kommer vi att diskutera möjliga lösningar till merbeskattningsproblematiken. I avsnitt 18.2 behandlas huruvida man genom att beakta den latent skatteskuld som ett koncernbidrag är behäftat med kan förhindra merbeskattning. I avsnitt 18.3 följer en diskussion kring vilken betydelse en samordning mellan koncernbeskattningsreglerna och kapitalvinstbeskattningen kan motverka den merbeskattning som i vissa fall uppstår. Avslutningsvis redogörs kort i avsnitt 18.4 för den utredning som tillsats med uppdrag att se över vissa företagsskattefrågor, bl a värdeöverföringar mellan koncernbolag.

18.2 Beaktande av latent skatteskuld

I det rättsfall som gällde överföringar av dolda reserver från det avyttrade dotterbolaget¹⁵⁷ fastslog Regeringsrätten som bekant att koncernbidrag från bolaget skall avräknas från andelsförlusten med hela det överförda beloppet på samma sätt som gäller för utdelning. Regeringsrätten tar därmed inte någon hänsyn till att koncernbidrag och utdelning inte beskattas på samma sätt. Ett koncernbidrag är ju avdragsgillt hos givaren och skattepliktigt

---

¹⁵⁴ Melz, Utredning av behov av kompletterande skatteregler på realisationsvinstbeskattningsområdet, 1994 s 77, 80.

¹⁵⁵ Arvidsson, SvSkt 1996 s 443.

¹⁵⁶ von Bahr och Norberg, SN 1999 s 306.

¹⁵⁷ RÅ 1995 ref 83.

hos mottagaren. Utdelning däremot är inte avdragsgillt hos dotterbolaget och beskattning sker inte hos moderbolaget p g a reglerna om förhindrande av kedjebesattning. Regeringsrätten har således inte beaktat skattefaktorn utan behandlar alla värdeöverföringar på samma sätt, oavsett om överföringen haft formen av koncernbidrag eller utdelning. Det innebär vidare att man inte har tagit hänsyn till att ett koncernbidrag är behäftat med en latent skatteskuld och därmed inte är lika mycket värt som ett beskattat belopp. Med andra ord, om dotterbolaget skickar ett koncernbidrag på 100 till moderbolaget innebär detta att det belopp som moderbolaget i verkligheten har tillförts är på 72 (100-28% i bolagsskatt=72).

Ett koncernbidrag innebär att en skatteskuld flyttas över till det mottagande bolaget. Överföringen motsvaras således inte av bruttobeloppet utan enbart av det nettobelopp som återstår efter skatt. Här bör tilläggas att det i praktiken ofta inte blir aktuellt med beskattning eftersom ett koncernbidrag i många fall används för att täcka förluster hos det mottagande bolaget. Detta innebär också att värdet på dotterbolaget som lämnat koncernbidraget inte minskar med hela koncernbidragsbeloppet eftersom detta är avdragsgillt och leder till en besparing på skattekostnaden.¹⁵⁸ Arvidsson menar att det är på grund av att Regeringsrätten inte beaktar att ett koncernbidrag är behäftat med en latent skatteskuld som rättstillämpningen leder till en merbesattning av koncernbidrag. Det faktum att dotterbolag väljer att skicka obeskattade medel i form av koncernbidrag istället för beskattade medel i form av utdelning bör enligt Arvidsson inte inverka på skatteutfallet för ett moderbolag när detta väljer att avyttra dessa andelar.¹⁵⁹ Det finns därmed skäl för att beakta att ett obeskattat belopp innehåller en latent skatteskuld och således inte är värt lika mycket som ett beskattat belopp. Därför bör andelsförlusten då koncernbidrag överförs från det avyttrade dotterbolaget inte minskas med hela koncernbidragsbeloppet.

Här skall bara nämnas att även Företagsskatteutredningens lämnade lagförslag torde innebära att utredningen anser att hänsyn skall tas till att koncernbidrag som lämnas från ett dotterbolag är behäftat med en latent skatteskuld.¹⁶⁰ Det innebär således att Företagsskatteutredningen och doktrin är av samma uppfattning, d v s att koncernbidrag är behäftat med en latent skatteskuld och att hänsyn skall tas till detta vid beräkning av en förlust. Skillnaden mellan utredningens förslag och den åsikt som uttryckts i doktrin är att utredningen anser att koncernbidraget till

---

¹⁵⁸ Karlsson, SN 1992 s 109-110.

¹⁵⁹ Arvidsson, SvSkt 1996 s 438.

¹⁶⁰ SOU 1998:1 s 129.

moderbolaget skall medföra en justering av omkostnadsbeloppet med beaktande av den latent skatteskulden medan man i doktrin anser att det är förlustens storlek som skall reduceras.

18.3 Samordning mellan koncernbeskattningsreglerna och kapitalvinstbeskattningen

För att lösa den merbeskattning som i en del fall uppstår har en samordning av reglerna om koncernbeskattning och kapitalvinstbeskattning diskuterats. Enligt Arvidsson måste man med hänsyn till de förändringar som skett i samband med skattereformen och med hänsyn till rättstillämpningen nu övergå till ett integrerat koncernbeskattningsystem.¹⁶¹

Reglerna om undvikande av kedjebeskattning och om koncernbidrag har tillkommit för att förhindra en merbeskattning av vinster inom en koncern. Dessa regler är dock inte integrerade med reglerna om andelsvinstbeskattning. De regler som finns för andelsvinstbeskattningen tar inte hänsyn till huruvida en bolagsvinst redan har beskattats inom bolagssektorn. På grund av att reglerna inte är integrerade leder detta till att en vinst inom en koncern i vissa fall blir merbeskattad. Det finns således ingen regel som hindrar att en bolagsvinst beskattas mer än en gång hos bolaget oavsett om denna hålls kvar i bolaget eller om den förs över till något annat bolag inom koncernen.¹⁶²

För att reglerna skall anses vara samordnade med varandra på koncernbeskattningsområdet krävs att en vinst beskattas enligt principen om ekonomisk dubbelbeskattning, d v s en gång hos bolaget och en gång hos andelsägaren. Dessa regler måste då vara anpassade så att hänsyn tas till om vinst blivit beskattad i bolagssektorn tidigare. Det är därmed för att uppnå neutralitet i koncernbeskattningen som det måste beaktas huruvida en inkomst i det avyttrade bolaget beskattats tidigare. Detta innebär att man måste ta hänsyn inte bara till vilka vinster som har beskattats i bolaget utan även till de eventuella värdeöverföringar som kan ha skett till och från bolaget och som påverkat anskaffningskostnaden på andelarna i dotterbolaget.¹⁶³

En metod som Arvidsson föreslår, för att åstadkomma en integrering av reglerna på koncernbeskattningsområdet, är att justera ingångsvärdet på andelarna i dotterbolaget. För att

---

¹⁶¹ Arvidsson, SvSkt 1996 s 457.

¹⁶² Arvidsson, SvSkt 1996 s 410-411.

¹⁶³ A a s 415.

få till stånd en sådan justering utgår han ifrån den s k JIK-metoden.¹⁶⁴ Metoden innebär att ingångsvärdet justeras med hänsyn till den inkomst som kvarhållits i bolaget.¹⁶⁵ Hänsyn skall vid användandet av metoden tas till alla värdeöverföringar mellan koncernbolagen, oavsett om överföringarna har skett genom koncernbidrag eller genom utdelning. En justering av ingångsvärdet innebär att bolagsvinsten endast beskattas en gång, oavsett om den hålls kvar i bolaget eller delas ut och därmed undanröjs dubbelbeskattningen av vinster i bolagsektorn. I de fall vinsterna delas ut sänks anskaffningskostnaden för andelen, vilket medför att det inte uppstår någon avdragsgill förlust på grund av att vinsterna har delats ut.¹⁶⁶ Detta skulle enligt Arvidsson leda till en teoretiskt korrekt beskattning, men han tillägger emellertid att denna metod är mycket svår att tillämpa i praktiken.¹⁶⁷

Ett annat alternativ för att förhindra dubbelbeskattning inom bolagssektorn är enligt Arvidsson att helt enkelt avskaffa beskattningen av vinster och förluster på näringsbetingade andelar inom bolagssektorn. Enligt Arvidsson löser detta alternativ de problem som finns med JIK-metoden. Med hjälp av detta alternativ behöver man inte justera anskaffningskostnaden på andelarna i dotterbolaget med hänsyn till att vinsten har beskattats tidigare i dotterbolaget, man behöver inte heller ta hänsyn till olika värdeöverföringar inom koncernen. Skattefrihet på andelsvinster inom bolagsektorn kan naturligtvis leda till missbruk. Till exempel kan man då ett aktiebolag minskat i värde istället för att sälja dotterbolaget med en icke avdragsgill förlust som följd, överföra tillgångarna som minskat i värde till moderbolaget som därefter säljer dessa med en avdragsgill förlust. Att förhindra missbruk torde dock enligt Arvidsson vara betydligt enklare jämfört med att få JIK-metoden att fungera praktiskt.¹⁶⁸

18.4 Kommittédirektiv 1998:55

Vi har tidigare nämnt att Företagsskatteutredningens förslag till reglering av värdeöverföringar inte ledde till någon lagstiftning. Anledningen till detta var främst Lagrådets och Riksskatteverkets kritik. I huvudsak innebar kritiken att den föreslagna regleringen innehåller ett flertal asymmetrier som framstår som svårbegripliga och diskutabla.

---

¹⁶⁴ JIK-metoden (Justering av Ingångsvärdet med Kvarhållen inkomst). Föreslogs i SOU 1994:13 för att åstadkomma en samordning av reavinstbeskattningen med skattefrihet för utdelningar. Metoden infördes inte.

¹⁶⁵ SOU 1994:13 s 62.

¹⁶⁶ Arvidsson, SvSkt 1996 s 413.

¹⁶⁷ Arvidsson, SvSkt 1996 s 458.

Exempelvis menar man att förslaget brister när det gäller behandlingen av kapitalvinster och kapitalförluster och framhåller att en begränsning av regleringen till att omfatta endast förlustfallen är omotiverad om man strävar efter skatteneutrala regler. Vidare underströk Lagrådet att asymmetrier regelmässigt ger utrymme för manipulationer. Mot bakgrund av detta ansåg Regeringen att frågan om värdeöverföringar i sin helhet borde bli föremål för överväganden och överlämnade frågan till den utredare som tillkallats med uppdrag att se över vissa företagsskattefrågor. Med anledning av detta lade Regeringen inte fram något förslag till reglering av konsekvenserna av värdeöverföringar i propositionen.¹⁶⁹ Istället avvaktar man utredningens resultat som kommer att redovisas i januari år 2001. Resultatet förväntas innebära ett förslag om slopad kapitalvinstbeskattning på näringsbetingade andelar och innebär att avdrag för förluster på näringsbetingade andelar inte heller kommer att medges.¹⁷⁰ Detta torde i så fall innebära att utredningen tagit fasta på vad som framförts i doktrin vad gäller skattefrihet på näringsbetingade andelar. Leder detta utredningsförslag till lagstiftning kommer således debatten om verklig förlust vid avyttring av dotterbolagsandelar definitivt att ebba ut.

19 Avslutning

I denna uppsats har vi analyserat användningen av begreppet verklig förlust vid bedömningen av avyttringar av näringsbetingade andelar, före och efter skattereformen. När det gäller en värdeöverföring av en förvärvad men efter förvärvet realiserad dold reserv i dotterbolaget har Regeringsrätten i RÅ 1995 ref 83 slagit fast att avdrag för andelsförlusten inte skall medges till den del förlusten motsvaras av sådana överföringar från dotterbolaget. En sådan förlust anses således inte verklig.

I de fall värdeöverföringarna från dotterbolaget bestått av vinstmedel som upparbetats under den tid dotterbolaget varit i koncernens ägo skall avdrag för andelsförlusten inte vägras, då förlusten har ansetts vara verklig. Detta innebär en utvidgning med hänsyn till rättspraxis före skattereformen. Man gjorde då inte åtskillnad mellan överföringar som förvärvats och överföringar i form av upparbetade vinstmedel eftersom andelsförlusten i de båda

---

¹⁶⁸ A a s 411, 459.

¹⁶⁹ Prop 1998/99:15 s 265.

¹⁷⁰ KPMG, Skattehandboken 2000 s 49.

situationerna ansågs som bokföringsmässiga och inte som verkliga. Enlig Regeringsrätten i RÅ 1997 ref 11 krävs att överföringarna i sin helhet tagits från vinstmedel som uppkommit under den egna innehavstiden för att en justering av omkostnadsbeloppet skall underlåtas. Om överföringar gjorts av både förvärvade och upparbetade vinstmedel kommer troligen en kvotering att göras.

När det gäller frågan huruvida begreppet verklig förlust är tillämpligt vid avyttring av andelar som ägs av en fysisk person, där det förekommit skattefria värdeöverföringar mellan det avyttrade aktiebolaget och andelsägaren, har vi kommit fram till att så är inte fallet. Vi anser således, i likhet med Regeringsrätten i RÅ 1997 ref 67, att tillämpningen av begreppet verklig förlust inte har utvidgats till att omfatta även fysiska personer.

Om en värdeöverföring skett från moderbolag till dotterbolag har Regeringsrätten i ett fall före skattereformen, RÅ 1990 ref 102, fastslagit att denna överföring inte fick inräknas i andelarnas anskaffningsvärde och därmed öka andelsförlusten vid en avyttring. Det är dock tveksamt huruvida denna praxis kan anses gälla även efter skattereformen, eftersom Regeringsrätten förefaller ha ändrat ståndpunkt genom sitt domslut i RÅ 1998 ref 53, där man lät koncernbidraget öka anskaffningsvärdet på dotterbolagsandelarna. Det anses dock osäkert huruvida RÅ 1990 ref 102 är helt överspelat eller om koncernbidrag från moderbolag till dotterbolag även framöver kommer att skiljas från aktieägartillskott. Vidare har Regeringsrätten genom RÅ 1998 ref 53 slagit fast att avräkning skall ske vid förlustberäkningen då värdeöverföringar skett i båda riktningarna.

När ett aktieägartillskott lämnats från moderbolaget till dotterbolaget som i sin tur lämnar utdelning till moderbolaget har Regeringsrätten i RÅ 1999 not 18 sett utdelningen som en återbetalning av aktieägartillskottet. Regeringsrätten har dock krävt ett starkt samband mellan aktieägartillskottet och den lämnade utdelningen vilket framgår av RÅ 1999 not 251. Det är således svårt att dra någon säker slutsats från dessa rättsfall om vad som gäller då ett moderbolag har lämnat ett aktieägartillskott och sedan mottagit utdelning av dotterbolaget.

Eftersom det föreligger ett krav på verklig förlust vid avyttring av dotterbolagsandelar vilket innebär att hänsyn skall tas till värdeöverföringar som skett från det avyttrade dotterbolaget har detta medfört att en merbeskattning inträffar inom bolagsektorn. Detta strider mot

principen om ekonomisk dubbelbeskattning och mot reglerna om undvikande av kedjebeskattningsreglerna samt koncernbidragsreglerna.

Hur omfattande merbeskattningen är kan diskuteras. Detta hänger till stor del samman med vilken räckvidd man skall ge principen om att vinsten skall beskattas en gång inom bolagssektorn. Skall man endast beakta skatteeffekterna i den direkt berörda koncernen eller skall man utvidga principen och även beakta skatteeffekten för den externa köparen och säljaren? Praktiska skäl talar för att endast skatteeffekterna i den direkt berörda koncernen skall beaktas. Även om man begränsar principen på detta sätt kommer en merbeskattning att inträffa. Både överföringar i form av utdelningar och koncernbidrag kommer att merbeskattas. Syftet med koncernbidragsreglerna och möjligheten till resultatutjämning mellan koncernbolag kommer således att sättas ur funktion. Incitamentet för att ge koncernbidrag från dotterbolag till moderbolag kommer troligen att minska med hänsyn till effekten vid en förlustavyttring av andelarna i dotterbolaget.

Även då en överföring i form av koncernbidrag skett i motsatt riktning, från moderbolaget till dotterbolaget kommer överföringen att bli föremål för en dubbelbeskattning på grund av att en för hög andelsvinst eller en för liten andelsförlust uppstår vid avyttringen av dotterbolaget, till följd av Regeringsrättens praxis.

Olika lösningar har förts fram för att komma till rätta med de problem som merbeskattningen innebär. Till exempel kan en samordning av koncernbeskattningsreglerna och kapitalvinstreglerna undanröja merbeskattningen. Ett annat alternativ är att helt avskaffa kapitalvinstbeskattningen på näringsbetingade andelar vilket i sin tur innebär att avdrag för förlusten inte heller kommer att medges. Detta förslag ligger just nu under beredning på Finansdepartementet och kommer, om det leder till lagstiftning, innebära att problematiken kring användningen av verklig förlust definitivt kommer att få sitt slut.

Källförteckning

Offentligt tryck

Prop 1975/76:180 Förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)
Prop 1989/90:110 Om reformerad inkomst- och företagsbeskattning, del 1 och 2
Lagrådsremiss om Reformerad Inkomst- och Företagsbeskattning, del 1 och 2
Prop 1996/97:45 Lättnad i ägarbeskattning i små och medelstora företag
Prop 1998/99:15 Omstruktureringar och beskattning
Prop 1999/2000:2 Del 2 Inkomstskattelagen
SOU 1989:33 Reformerad inkomstbeskattning
SOU 1994:13 JIK-metoden, m.m.
SOU 1998:1 Omstruktureringar och beskattning
Kommittédirektiv 1998:55

Rättsfall

RÅ 1968 not 2036
RÅ 1970 ref 52
RÅ 1979 Aa 122
RÅ 85 1:86
RÅ 1986 ref 52
RÅ 1986 ref 53
RÅ 1986 ref 104
RÅ 1987 ref 49
RÅ 1987 ref 89 I och II
RÅ 1988 ref 45 I och II
RÅ 1988 not 273-276
RÅ 1990 ref 90
RÅ 1990 ref 102
RÅ 1995 ref 35
RÅ 1995 ref 83
RÅ 1997 ref 5

RÅ 1997 ref 11
RÅ 1997 ref 67
RÅ 1998 ref 6
RÅ 1998 ref 53
RÅ 1999 not 18
RÅ 1999 not 251

RSV/FB Dt 1982:22

Litteratur

- Andersson M & Saldén Enérus A, Inkomstskattelagen – en presentation med nyckel, 1:a uppl, Stockholm 2000.
- Arvidsson R, Om behovet av ett integrerat koncernbeskattningssystem, SvSkt 1996 s 404-459.
- Arvidsson R, Begreppet verklig förlust, SvSkt 1997 s 534-549.
- Arvidsson R, Beräkning av realisationsförlust på aktier när fysisk person har erhållit skattefri utdelning på aktierna före avyttringen, SvSkt 1998 s 510-521.
- von Bahr S, Några synpunkter på en artikel om koncernbeskattning, SvSkt 1996 s 989-995.
- von Bahr S, Verklighet, schablon eller fiktion, SN 1988 s 567-586.
- von Bahr S & Norberg C, Inkomst av näringsverksamhet, SN 1996 s 326-334.
- von Bahr S & Norberg C, Inkomst av näringsverksamhet, SN 1999 s 297-309.
- von Bahr S & Norberg C, Inkomst av näringsverksamhet, SN 2000 s 316-323.
- Bergström S, Tolkning och tillämpning av skattelag, SN 1998 s 359-361.
- Jansson S, Skatterättsnämndens förhandsbesked m.m. SvSkt 1997 s 260-266.
- Johansson G, Något om avdragsrätten för förlust på aktier vid beräkning av inkomst av näringsverksamhet, SvSkt 1993 s 276-285.
- Johansson G & Rabe G, Det svenska skattesystemet, 13:e uppl, Stockholm 2000-12-06.
- Karlsson M-A, Aktiebolags avdragsrätt för förlust på näringsbetingade aktier, SN 1992 s 99-115.
- Kindlund P & Svensby B, Skatte- och deklarationshandboken 2000, 24:e uppl, Finland 2000.
- KPMG, Skattehandboken 2000, Stockholm 2000.
- Lodin S-O, Lindencrona G, Melz P, & Silfverberg C, Inkomstskatt, 7:e uppl, Lund 1999.
- Löfgren K & Haglund L, Omstrukturering, fusion och rekonstruktion, 3:e uppl, Stockholm 1996.
- Melz P, Utredning av behov av kompletterande skatteregler på realisationsvinstbeskattningsområdet, Finansdepartementet, Stockholm 1994-06-27.
- Persson Österman R, Kontinuitetsprincipen i den svenska inkomstbeskattningen, 1:a uppl, Stockholm 1996.
- Påhlsson R, Inledning till skatterätten, Uppsala 1998.
- Påhlsson R, Några termer och begrepp i IL, SN 2000 s 478-486.
- RSV, Något om verklig förlust vid försäljning av ”näringsbetingade” aktier, Stockholm 98-09-14.
- Rutberg A, Rutberg L & Molander L, Beskattning av värdepapper, 2:a uppl, Uppsala 1997.
- Tjernberg M, Beskattning av fåmansföretag, 5:e uppl, Lund 1999.
- Wiman B, Koncernbeskattning, 3:e uppl, Uppsala 1995.
- Wiman B, Koncernbeskattning – replik, SvSkt 1996 s 790-791.
- Zackrisson K, Förlust- och vinstberäkning vid försäljning av näringsbetingade aktier, SN 1991 s 271-277.

